

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., Nefelejts
utca 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a szerző engedelmével, lapunk egyéb tartalmát A NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80—75.

TARTALOM: Henriette Fürth: A nemi kérdés. — Dr. Max Burckhard: Nők kenyérkereseti munkája. — Buday Dezső: A szexuális ethika legsürgősebb feladatai. — A magyar nőtisztviselők szervezkedése — Gloszszák. — Stein Fülöp dr.: Az alkoholizmus elleni XI. nemzetközi kongresszus. — Kuthy Dezső, Telcs Ede, Lenhossék Mihály: A női ruházat — Goitein Sándor: Felmentő ítéletek — Schwimmer Rózsa: A nőkérdés a nemzetközi szocialista kongresszuson. — Szemle. — Irodalom. — Gondolkodók műhelyéből. — A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei — A Nőtisztviselők Orsz. Egyesületének hivatalos közleményei.

A NEMI KÉRDÉS.

Írta: HENRIETTE FÜRTH, FRANKFURT A/M.

III. (Befejezés.)

A házasságban rejlik az individualizált s így emberekhez egyedüli méltó nemi viszonynak, az erős és állandó szerelemnek csirája. Egyes kiválasztott emberpárok már ismerik a házasságnak ezt az ideális formáját, míg más emberek millióit a konvencionális házasság, vagy a nemi ösztön állatias kielégítése felé hajtja a körülmények kényszerítő ereje, vagy a nemi életre vonatkozó saját hamis felfogásuk.

Ilyen eltévedések annál ritkábbak lesznek, minél több asszony szerzi meg azt a gazdasági önállóságot, amely eddig nagyrészt a férfiak előjoga és a jellemfejlődésnek nélkülözhetetlen alapja. A gyermekkorban meg lehet ugyan vetni a jellemképződés alapját; de csak az élet folyamában és abban a harcban érlelődik az, melyet önmagáért felelős embernek kell megáílnia. Innen van talán, hogy olyan embereknek, akiket az élet megkímélt a küzdelemtől, nincs határozott jellemük. A nő egyénisége is csak a küzdelem során forrhat ki, melyet elsősorban a mindennapi kenyérért, utóbb a szellemi önállóságért folytat.

A gazdasági átalakulások változtatták meg a nő helyzetét és feladatát a gazdasági életben; ha élvezni akarja a fejlődés gyümölcseit, akkor követnie kell azt nemcsak a munka terén, hanem még inkább a szellemi és erkölcsi életben, értelmével és akaratával.

Önmagát kell a nőnek felszabadítania attól az ezer kötelektől, melybe a hagyomány szorította. Csak futólag utalunk a képződő asszonyok ezer bogarára és arra a felfuvalkodottságra, mellyel éppen a társadalom legkevésbé hasznos tagjai nézik le a dolgozó

méheket; ezen a ponton úzi legkárosabb játékát a korlátolt maradiság, a belátás teljes hiánya, sőt a szenteskedő képmutatás.

A nemi élet jelenségei természetes funkciók, a szerelem eszköz a természet céljainak szolgálatában.

Megítélésük csakis e kérdés alapján történhetik: megfelelnek-e a természet céljainak? Ebből a szempontból sincsen, sőt éppen ebből nincsen rendjén ma igen sok dolog. Mindig újból és kíméletlenül rá kell mutatnunk arra, hogy a mai házasságok közül csak igen kevés jön létre külső követelményektől és gazdasági okoktól függetlenül, a természet törvényeinek megfelelően, kölcsönös vonalom alapján. A felfogásnak még sokkal elszomorítóbban alacsony színvonalát mutatják a nemi viszonyok más, gyakorlatban lévő formái.

Ha ma is, még pedig a szó magasabb értelmében a házi tűzhely papnője akar lenni az asszony, akkor mindent értenie és méltányolnia kell. Alapigazság a nemi erkölcs terén: maradj hű önmagádhoz, saját belső természeted törvényeihez és követeléseidhez! Cselekedjél úgy, hogy soha önmagad előtt pirulnod ne kelljen! Bármilyen a külső körülmények és akárhogyan forduljon életünk sorsa, nem térhetünk el büntetlenül a saját lényünknek megfelelő iránytól.

Másokat is saját egyéniségük szerint kell megítélnünk; milyen könnyen nyom a latba ilyen szempontból egyik-másik házasságkötés, mennyire fokozódik olyanok súlya és értéke, akik — bár a világ megvádolta, kiteszította, elátkozta — mégis hűek maradtak önmagukhoz! Ha ismerni fogjuk azt az utat, melyen a prostituáltak ebbe a helyzetbe sodortattak, őket is — bár magát a gyalázatos prostitúciót nem is — mennyire másképen fogjuk megítélni. Mennyivel jobban megértjük majd azokat a csapo-

dár természeteket, akiket könnyelműeknek alkotott a természet!

Aki mindent megért, az mindent megbocsát; ide kell az asszonynak eljutnia, ha a nemi élet és erkölcs terén tisztán akar látni s érett egyéniséggé fejlődve, nyugalmat találni.

A nemi élet mindenkinek magánügye, melynek korlátokat és határt szab embertársainak teljesen egyenértékű joga. Ebből világos, hogy éppen séggel nem kívánunk szexuális anarchiát; sőt éppen az egyéniséget megillető jogoknak természetes kiegészítése a mások jogainak védelme.

Mindig szükség lesz a törvények és rendeletek egész sorára, amelyek védelmezik az egészséget, biztosítják a gyermeket, megállapítják szexuális értelemben a védelmi kort, a házassághoz szükségelt korminimumot, szabályozzák az idetartozó magánjogi viszonyokat stb.

Ezeknek azonban semmi közük a más véleményen lévők ősi elítélésével. Senkisé nem képes belenézni embertársa lelkébe; hogy merészkedhetünk megítélni és értékelni olyan embereket és viszonyokat, melyeket csak felszínesen, de nem lényegükben, belső szerkezetükben ismerünk? Miért tapossuk lábbal folytonosan azt a jézusi mondást: Aki büntetlennek érzi magát, az vesse rá az első követ! De leginkább azok teszik, akik folytonosan emlegetik megváltójukat.

Ha a gazdaságilag, szellemileg és erkölcsileg független asszony tisztelni fogja asszonytársában az önmagáért felelős embert és elismerni azt az önrendelkezést jogát, melyet a férfi már régen élvez, akkor a férfi is meg fogja változtatni a nőre vonatkozó ítéletét és vele szemben támasztott követeléseit. Ne feledjük az asszonyok, hogy mindenki annyit ér a világban, amennyit önmagából csinál.

Az asszony leggonoszabb ellensége ma még az asszony. Ha sikerült belátás és önismeret útján kihúzni a talajt ez alól az ellenséges viszony alól, ha sikerül továbbá mindenkivel, de különösen az asszonyokkal megismertetni a nemi kérdést a maga igazít tiszta alakjában: akkor e kérdés mai alakjában megszűnik létezni.

Fordította: G. U.

NŐK KENYÉRKERESÉTI MUNKÁJA.

Írta: DR. MAX BURCKHARD, WIEN.

Aki ifjú éveiben lélegzetét visszafojtva elolvasta Buckle „A civilizáció története Angolországban” című munkáját vagy jobban mondva az ily címen tervezett mű bevezetését, később bizonyára rájött, hogy a nagy filozófus következtetései egy része nem áll meg az exakt

tudományok fóruma előtt. De egy maradandó benyomásra okvetlenül szert tett az olvasó: meggyőződött arról, hogy szociális és etikai törvényeink nem öröktől fogva valók és nem örök időkre érvényes állandó szentségek, hanem természetes okok folyamányai és változásoknak vannak alávetve.

Törvények, amelyeknek érvényessége az idő és tér bizonyos részleteire, egyes zónákra és időszakokra szorítkozik. Mi azonban, akik ezekbe a körülhatárolt időrészekbe vagyunk beleékelve, szeretnők törvényeinket gátjaiktól megszabadítani vagy úgy, hogy természetfeletti erőre vezetjük őket vissza, vagy úgy, hogy a talaj, az éghajlat és a mindenkori fejlődési viszonyok helyett az általános emberi természetből igyekszünk őket levezetni. Így azután megtörténik, hogy fennen hangoztatjuk a törvények örökkévalóságát és természetességét, amikor azoknak az érvényessége már megszűnt, vagyis, amikor már nem állnak fenn azok a feltevések, amelyek a törvény alapját képezik és amikor újabb feltevések újabb lehetőségeket fejlesztenek, újabb törvényeket tesznek szükségessé.

Így sokat beszélnek ma is még a művészet szépségtörvényeiről, holott réges-régen tudjuk már, hogy korunk művészete forradalmi, forradalmi a jellege szerint és forradalmi szociális és etikai funkcióiban. Hányan dedukálják még ma is a művészet „belső lényegéből”, hogy műveiknek szépeknek kell lenniök, alkalmasoknak arra, hogy az embereket felemeljék és örvendeztessék, vagy legalább is felvidítsák és izgassák, úgy mint a római császárok korában, amikor a művészet legmagasabb feladata az volt, hogy a gazdagok asztali élvezeteit fülbe-mászó zenével és meztelen leányok táncával fokozza.

Az örökkévalóság teóriájának tudósai körülbelül ugyanolyan szerepet juttattak a nőnek is, mint a művészetnek. A művészet funkciója az, hogy az ember életét szebbé tegye, az asszony magasztos feladata pedig az, hogy a férfi életét szebbé tegye. Természetesen csak egy bizonyos férfit. Azét a férfit, aki őt feleségül veszi. Amíg ez a férfi megérkezik, várnia kell. Szemét szépen lesütve kell ülnie és a férfit lesnie. Ha pedig nem jön, akkor természetesen mindaddig kell tovább várnia, amíg csak meg nem hal. Ha pedig eljön és feleségül veszi, akkor az asszonynak gyerekeket kell szülnie, – természetesen csak ha a férfi úgy akarja – a háztartást kell vezetnie és ha nem tarthatunk cselédek, a cselédmunkát is el kell végeznie. A férfi kimegy a világba és „keres”, az asszony otthonmarad és elvégzi a házi munkát, beleértve minden holmi tisztogatását. Ha aztán a férfi este hazajön, akkor az „ideális” házasságban ma is ugyanaz történik, mint Hunding

idejében, azzal a különbséggel, hogy az asszony nem az íjat és a kopját veszi el a férfitől, hanem a cipőjét húzza le, és hogy a férfi kívánságait nem olyan szép szavakban fejezi ki, mint Hunding.

Ma már azonban meglehetősen sok olyan nő is van, akinek az örök világrend eme része nem tesz szik. Számptalan fokozat van természetesen itt is.

Vannak olyanok, akik nem akarnak szépen csöndesen ülni és várni, amíg Ő, az egyetlen megjelenik, vagy – nem jelenik meg. Egyesek ezek közül ismét egyáltalán nem akarnak csöndesen várni és nem is akarják magukat mindörökké egy egyetlen férfihoz láncolni. Mások ismét igazságtalanságot látnak abban, hogy őket az „erkölcs” annyival szigorúbban sújtja, mint a férfiakat. Mert a férfit ma már csak látszólag korlátozza az erkölcs és voltaképpen csak a katekizmus követeli már meg tőle, hogy ugyanolyan hűségesen és érintetlenül várja a neki „rendelt” nőt, mint amilyen hűséget és érintetlenséget amannak színlelnie kell. Az elégedetlenek első csoportjára azt mondják, hogy perverzsek. A másik csoportnak nem mondják ugyan mentegetődzve, hogy a férfiak perverzsek, hanem rámutatnak természetes következményeire annak a természetes körülménynek, hogy nem a férfiak, hanem a nők szülik a gyermekeket és ebből szigorúan természettudományos alapon –vezetik le a női szemérem fogalmát.

Van azonban az elégedetleneknek még egy kategóriája, amelynél ezek az argumentumok eleve ki vannak zárva, mert a „tisztességes leányok” számukra kijelölt álláspontjától nem térnek el, nem is panaszkodnak, amiért az erkölcsösséget olyan különböző mértékkel mérik fiuk és leányok számára, csak azt fájlatják, hogy a kenyérkereset lehetősége annyira különböző férfiakra és nőkre nézve.

Vannak ismét olyanok is, akik írtóznak attól, hogy ellátásuk érdekében menjenek férjhez, vagy azért, mert oly „oktalanok”, hogy nem akarják magukat a férfitől eltartatni, vagy pedig azért, mert oly okosak, hogy nem akarnak erre az eltartásra ráutalva lenni, mert úgy okoskodnak: „Mennyivel különb a helyzetem, ha azt, amire magamnak szükségem van, megkeresem, vagy szükség esetén meg tudom keresni!”

Vannak végül olyanok is, akik mindenbe beleegyeznének, de nem jutnak férjhez és kétségbeesnek azon, hogy vajjon találnak-e olyan férjet, aki őket és gyermekeiket el tudja tartani.

És mindezek a nők, ha nem tartoznak az emberiségnek ahhoz a parányi töredékéhez, amely járadékból él, vagy legalább is a jövőben számíthat járadékra, rá vannak utalva egy dologra és ez a kenyérkereset.

De vigye el az ördög a gyermekszülésről és nevelésről, a háziasságról és nemes nőies-

ségről szóló gyönyörű mondásokat, ha a leányok igen nagy részének nem jut férj és dolgozniok, keresniök kell, ha élni akarnak!

Ha azonban a nő kenyérkereseti pályára lép, akkor menten rátalál a férfira. Persze nem arra a férfira, aki őt él akarja tartani, hanem arra, aki fel akarja tartóztatni, aki „Megállj!”-t kiált neki. Hol női gyengesége és értéktelensége, hol az anyaságban rejlő etnikai kötelessége, hol nemes nőiességének megóvása nevében, de csak nagyon ritkán az igazi ok, a konkurrenca, a létért való küzdelem nevében.

Legjobbakké kilátásai a nőnek ott, ahol a kereset a legrosszabb: a proletariátus munkakörében. A jól szervezett „társadalom” ugyanis itt nem tartja gátként a kezét a nő és a munka között. De a konkurrenca sem állja útját a nőnek; a szükség közelebb hozta egymáshoz az embereket, felismerték, hogy az „elvtársnő” szociális segítségének az értéke nagyobb, mint az a kár, amelyet a konkurrenciája előidézhet. A proletármunkának egyetlen ágában látjuk csupán, hogy a dolgozó férfiak a dolgozó nőekkel szemben ellenséges álláspontra helyezkedtek. Jellemző, hogy ez is olyan szakmában történt, a pincéreknél, amelyben a szociáldemokrata szervezkedés még gyenge lábón áll, és ahol a munkás inkább szolgává süllyedt. De meg merném kockáztatni azt az állítást, hogy ebben a szakmában sem irigylik a pincérnő keresetét azok az elemek, amelyek küzdenek a borralvaló-rendszer ellen és a lelkökben felázadnak, ha kénytelenek a vendégek kabátját le- és felsegíteni, vagy előttük az ajtót kitárni.

Más szakmákban azonban, amelyeknek nagyobb jövedelme jobb megélhetést nyújt, sokszor már a törvény is a férfi javára védi a munkát. A férfiak ezt szívesen látják, kívánják, hogy így maradjon és tiltakoznak minden változtatás ellen. És ahol a törvény nem is állja útját a női munkának, vajmi gyakran úgy kezelik, mintha útját akarná állni.

Láttunk neves orvosokat, akik a legjelentéktelenebb okokból ellenezték a nőknek az orvosi fakultásra való bocsátását. Láttuk, hogy Amerikában, „a szabadság országában” egyetemi hallgatók nem átallották azt kívánni, hogy a nőket ismét zárják ki az egyetemről, mert közelségük tanulmányaikban zavarja a férfihallgatókat! Nem csodálkozhatunk tehát azon sem, hogy iparosok a szervezkedésadta hatalmukat arra akarják felhasználni, hogy az iparral foglalkozó nőt visszaszorítsák és jól rosszul, de megakadályozzák a munkásságát.

A mai viszonyok rákényszerítik a nőt a kenyérkereseti pályára. Nem szeszélye ez neki, hanem kényszerítő szükség. De sokféle pályán akadályokra bukkan. Vagy maga a törvény ez az akadály, vagy a törvény végrehajtói, vagy valami más szervezett férfihata-

lom, vagy legalább is „az erkölcs” és a nő speciális feladatáról és a nemes nőiességről; szavaló ócska, penészes frázismorál. De a nő élni akar és ezért dolgoznia kell, Hogy pedig dolgozhassék, – hát ezért előbb kénytelen küzdeni.

Eliza Ichenhäuser írt egy könyvet „Erwerbsmöglichkeiten der Frau” címen. Közelebbi megjelölése „Gyakorlati tanácsok munkát kereső nők számára az előképzettség, alkalmaztatás és a szociális önállóság minden kérdésében”. – A könyv körülbelül hatvan, nők számára alkalmas foglalkozást sorol fel, közöttük persze néhány olyat is, mely a nőknek legalább egy részére nézve nagyon problematikus értékű lesz. De vegyünk hatvanat, mert hiszen hiányzik a prostituált nő és a „női fegyenceket megvizsgáló asszony”. Mi hatvan foglalkozási ág az élet ezernyi lehetőségéhez és a munkát kereső nők folyton növekedő számához képest?

Csak egy segítség van: az, hogy a nő előtt minden pálya szabad legyen, épúgy, mint a férfi előtt. A női munka a férfimunkára nézve csak egy veszélyt rejt magában és ez az, hogy az árak rontásával illojális konkurenciává válhat, mert számos esetben sokkal rosszabbul fizetik mint a férfimunkát. De éppen séggel nem a nő ambíciója az, hogy olcsóbban dolgozzék, mint a férfi; a férfiak használják ki a nő kényszerhelyzetét és az állam, amely maga adja a rossz példát, amikor egyes kereseti ágakban a nő munkáját rosszabbul fizeti, mint a férfiét.

Alice Salomon nemrégiben közzétett egy értekezést „A férfi- és nőimunka különböző díjazásának okairól”. Alapos vizsgálódásai nyomán arra az eredményre jut, hogy a bérkülönbségnek csak igen kis része magyarázható a nő munkájának kisebb értékével vagy az alacsonyabb munkateljesítménnyel, a többi azon a szokáson alapszik, hogy a nő bérét „más mértékkel mérik, mint a férfiét”.

Ez ellen kell a férfiak küzdelmének irányulnia; ne a női munka, hanem annak uzsoraszerű kizsákmányolása ellen szálljanak síkra. A nők pedig legyenek tudatában annak, hogy csak küzdelem árán érhetnek célt és hogy nem egyenjogúsításuk hozza, meg nekik a választójogot, hanem éppen ez az egyenjogúsítás előfeltétele.

Nem politikai okokból, nem az elméleti egyenjogúsítás miatt kell a nőnek a legnagyobb eréllyel és kitartással a választójogért küzdenie, hanem mert a politikai egyenjogúsítás gazdasági egyenjogúsítás is és ez a természetes alapja, a női munka szabadságának.

Fordította: G. F.

* Alice Salomon: Die Ursachen der ungleichen Entlohnung von Männer- und Frauenarbeit. Leipzig, Duncker und Humblot. M. 3,20.

A SZEXUÁLIS ETHIKA LEGSÜRGŐSEBB FELADATAI.

Írta: BUDAY DEZSŐ.

A negyedik rend nagy szellemi evolúciójában föltartóztatlanul elindult a második nagy hullám, a szocializmusnak már oly szélesen hömpölygő gazdasági árja után – a feminizmus az ő magasan tajtékzó, sok feketeséget fől-színre vető szexuális-etnikai kérdéseivel. Lehet, hogy majd utánuk tornyosul a gyerekjogoknak, magasabb értelemben vett gyerekvédelemnek, a gyerekautonómiának ma még kicsiny hullámverése is. Már ezt is sejthetjük.

De azért egy bizonyos, hogy a második hullám, a feminizmusé, el fogja érni az elsőt, hogy mindezek az összeszövődött gazdasági, erkölcsi érdekek egyszerre nyerneek majd kielégítést. Ha ebben a kielégítésben az evolúció mellett egy „r” betű is fog szerepelni, az már csak a szociológia törvényeit fogja igazolni.

De azért a holnap kérdései mellett megvannak a feminizmusban a ma kérdései is. Akár a gazdasági életben, akár a szexuális etikában. Sajnos, hogy e kérdések, amelyek a mára várnak, csaknem mind a tegnapiak bűnösen hátrahagyott restanciái.

A holnap kérdései minálunk, úgy hiszem, a szexuális etikában a koedukációnak és a nemi felvilágosításnak kérdéseiben kulminálnak. Nemcsak azért, mert a közelmúltban legtöbb szó esett róluk, hanem azért is, mert a sok fájó aktualitás közül ezeket lehet legnehezebben az „utópia” szóval elintézni.

Az abolícionizmus, a lánykereskedés megszüntetése, a prostitúció kiküszöbölése, a gazdasági kérdések közül a teljes emancipáció, a központi háztartás, – nem bánom, hadd legyenek a laikus szemlélő előtt egyelőre „utópiák, amiket legfeljebb a nagyon távol jövő fog csak megvalósítani”, de, a nemi felvilágosításra, a koedukációra nem foghatják rá, hogy messze idők eredményei lesznek. Ezeket el lehet kezdeni – már holnap.

Éppen a koedukáció története bizonyítja, hogy nem is olyan régi dolog a koedukáció hiánya. És nem is olyan általános. Hogy az üvegházi nevelés szinte csak az utolsó századok erkölceit érinti. Hogy a falusi, földművelő lakosság majdnem egészen koedukált ma is, mert nemcsak együtt járnak iskolába, ismétlőbe és templomokba, hanem a legtöbb faluhelyen az a divat is megvan, hogy az egyenlő korúak, egyenlő évfolyambeliek mindig együtt vannak, s együtt képeznek egy zárt csoportot. Hogy a táncban mindenki együtt van a párjával éveken át, hogy a falusi házasságok nem egy farsangon születnek, azt mindenki tudja. Az ipari munkásság körében is csak

újabbán választják el a gyáraknak ebben az egyben sokhelyt gondos szabályai a két nemet.

A koedukáció az, amit holnap el lehet kezdeni és az, amit alulról el lehet kezdeni. És ez is nagy előny. Hiszen ha az óvodákban az elemi iskolákban, a gyerekszobában a kicsinyekben kezdjük, akkor csak nem aggódhatik újabb erkölcsi veszélyeken ez a mi mélyenjáró erkölcsi érzékkel megáldott minden ízében erkölcsös polgári társadalmunk? A koedukációnak alulról való elkezdésével, amennyire tapasztaltam a polgári gondolkodás még legkönnyebben meg tudna békülni. Önként követné ezt a nemi felvilágosítás, mint „szükséges rossz” és így vonulhatna be a modern szexuális ethika az ő elveivel a harmadik rend levendulaillatú családi szentélyeibe.

Még egyre jó lesz ez a közel jövőnek, a holnapnak koedukációja. Hisszük, hogy mélyen egymásra fonódott, egymásnak való emberek fog egyesíteni. Amikor Loria szavai szerint az emberiség energiájának egy másik, eddig lekötött fele föl fog szabadulni, akkor a koedukáció megteremt majd olyan altruista párokat is, akik a mai egyedül imbolygó kultúrembernél könnyebben lesznek képesek nagyobb áldozatokra, hogy az emberi boldogulásnak ezt a lassan döcögő szekerét kissé gyorsabb tempóban, esetleg, ha kell, árkon-bokron keresztül erős kézzel ragadják előre.

A MAGYAR NŐTISZTVISELŐK SZERVEZKEDÉSE.

Amikor 1897 augusztus havában megalakult a Tisztviselőnők Országos Egyesülete, maguk az alapítók sem sejtették, hogy Magyarország legnagyobb szociálpolitikai nőegyesületének alapkövét tették le. Az egyesület alapszabályszerinti köteleseit sokan utópisztikus elérhetetlenségnek tekintették, annyira, hogy néhány hónappal a megalakulás után a kishitűek fel is akarták oszlatni a nehezen induló egyesületet. Szerencsére voltak előbbrelátók is, akik minden erejüket latba vetve megvalósították az elérhetetlennek íáfeszót. Az alapszabályok „szaktanfolyamok fentartását, állások közvetítését, művelő, oktató és szórakoztató előadások rendezését, tanácsadást és tájékoztatást, könyvtár fentartását, üdülőtelep létesítését, munkaképtelenné vált tagok segélyezését, különféle kedvezmények elérését, a vidéki tisztviselőnők szervezését, szaklap kiadását stb.” tették az egyesület köteleességévé. S ami 10 év előtt program volt, az ma kész, kitűnően funkcionáló intézményekben él és működik. Egymásután létesült a sok intézmény, amint évről-évre százaival gyarapodtak az egyesület tagjai. S amint a szám impozánsan nőtt, megközelítette, elérte, végül messze elhagyta az első 1000-et, úgy könnyebb és könnyebb lett a program egyes pontjainak a megvalósítása. S bár a „stb.” feladatból is sikerült már megvalósítani egyet-mást, két

kifejezett pontja a programnak ellenszegült eddigi igyekezetünknek.

Az egyik a munkaképtelenné vált tagok segélyezése. Ez azonban a munkanélküliek eltartásának általános szociális problémájához tartozik, amely olyan óriási összegek szükségletével van összekötve, amilyenre magántársaság nem is gondolhat. Önállóan tehát aligha oldható meg e kérdés. E helyett azonban az egyesület kiküzdötte a tisztviselőnőknek a munkaképtelenség esetére való önkéntes biztosítást. Ez természetesen még nem végleges megoldás.

A másik megoldásra váró programpontra a nőtisztviselők összességére rendkívül fontos, nehézségei pedig nem leküzdhetetlenek s mégis: ennek megoldására történt eddig a legkevesebb. Ez a vidéki nőtisztviselők szervezése.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a vidéki kereskedelmi tanfolyamok évről-évre sok száz tisztviselőnőt bocsájtanak az életbe, anélkül, hogy e leányokra egy jól organizált szervezet támasza várna, valóban kétségbeesettnek kell mondanunk a vidéki tisztviselőnők helyzetét. A család és a társadalom előítéletei amúgy is megkínózzák az önállóságra készülő vidéki nőt. És ha az előítéletekkel dacolva, hajlamainak megfelelően, vagy gazdasági okoktól hajtva elvégzi tanulmányait, az állásszerzés keserves kálváriáját keli megjárnia. Állást protekció révén kaphat csupán, mert nincsen állasközvetítő, amely a felek igényeit mérlegelve, a tisztviselőnők érdekeit szolgálva, ingyen, tehát önzetlenül végezné az állasközvetítés annyira fontos munkáját. A protekciós állások feltétlenül fokozzák a főnökök munkaerő kizsárolását, mert aki állásért kunyorálni kénytelen, nem válogathat, nem szabhat munkájáért a maga igénye szednt való árt. Azért a vidéki tisztviselőnők férfikartársaik fizetési viszonyait is irgalmatlanul rontják.

A szervezkedés hiánya miatt a vidékiek továbbképzés is teljesen lehetetlen. Tanfolyamokat, előadásokat csak egyesületek szervezhetnek úgy, hogy nagyobb áldozatok nélkül hallgathatják az érdeklődők. Milyen tehetetlenek továbbá a vidéki nőtisztviselők minden olyan esetben, amely szakavatott tanácsadók segítségére szorulna! Hányan tekintenek áldásnak, ha nyaranként 2–3 hétre kipihenhetnék magukat. Ma sokan egyáltalában nem kapnak sohasem szabadságot, másrészt nem is törekednek szabadságra, mert költséges nyaralásra nincsen pénzük. Az olyan intézményt, mint a Nőtisztviselők Országos Egyesülete által fentartott üdülőtelepet (a Balaton mellett) pedig az egész ország nőtisztviselői igénybe vehetnék.

Mindezt a bajt és hiányt, amely ma a vidéki nőtisztviselők életét súlyosan terheli, könnyen ki lehetne irtani, ha sikerülne mindazokban a városokban, ahol 25–30-nál több nőtisztviselő működik, egyesületet alakítani. Németországban a nőtisztviselőknél és női kereskedelmi alkalmazottaknál 87 vidéki egyesületük van. Ezek közül 57 a beröni központhoz tartozik. Együtt véve 22.000 tisztviselő nőt számlál ez a szövetség. Azonkívül 30 városban külön álló egyesület van, ezek együttvéve 15.000 tagot számlálnak. Még Ausztriában is, ahol a szervezkedés sokkal nagyobb nehézségekbe ütközik, mint nálunk Magyarországon, több vidéki városban szerveztek máj nőtisztviselő egyesületet. Nálunk eddig csupán Szegeden létezik nőtisztviselő egyesület, amely azonban nem felel meg nagy céljának. Izoláltan áll, nem függ össze az

Országos Egyesülettel s így nélkülözi azt az erkölcsi támaszt, amelyet a kar nagy közösségével való összefüggés nyújt. Végre Nagyváradon a legközelebbi napokban alakult meg az első vidéki nőtisztviselő egyesület, amelyet az Országos Egyesület kezdeményezésére, a nagyváradi férfikartársak segítségével szervez néhány buzgó, agilis, modern gondolkodású nagyváradi tisztviselő. Az alakulófélben levő egyesületnek már körülbelül 50 tagja van. Ez tehát az első lépés a magyar vidéki nőtisztviselőknél igazi céltudatos szervezése felé.

A Nőtisztviselők Országos Egyesülete évek óta égetően szükséges munkának ismeri a vidéki szervezést, de eddig tisztán anyagi eszközök hiányában nem foghatott a munkába. Tőkéje, vagyona nincsen, amelyből e célra áldozhatott volna, jövedelmei pedig alig fedezik a központi intézmények óriási költségeit.

A társadalom, amely csak a suta-béna, süketnéma, gennyes szemű nyomorúság hatása alatt indul meg, nem érti meg, milyen óriási kultúrfeladatot végeznek azok a szociálpolitikai egyesületek, amelyek tudás terjesztésével, munkaalkalmak szerzésével, jobb törvényhozásra való törekedéssel meg akarják előzni a társadalmi nyomorúságot.

Valamivel kevesebb alamizsna és valamivel több áldozatkészség igazi, jövőt építő kultúrmunka számára valóban megjavíthatná a mi szomorú társadalmi viszonyainkat. A Nőtisztviselők Egyesülete irigységgel tekinthet a művelt nyugatra, ahol modern gondolkodású asszonyok elsőrendű feladatnak tekintik különösen az olyan szakegyletek anyagi támogatását, amelyek a női keresetképeség fokozásával, a női munka egyenlő értékeléséért küzdenek.

Csodálhatjuk-e, hogy a németek százával alapíthatnak fiókegyesületeket, ha tudjuk, hogy Hamburgban pl. egy Lida Gustava Heymann teljesen önköltségén szervezett nemcsak egyesületet, hanem kitűnő női kereskedelmi iskolát és addig viselte az összes költségeket, amíg az intézmény meg tudott állni a lábán? Frankfurt a/M.-ban Friederike Bröll asszony évenként nagy összeggel járul az egyesület budgetjéhez. Kölnben százezer márkás alapítvánnyal pompás nőtisztviselő otthon szervezett a német nőmozgalomnak egy lelkes híve.

Nálunk nemcsak ekkora áldozatkészség hiányzik, hanem teljes közönyt állapíthatunk meg olyan asszonyok részéről is, akiknek intelligenciája föléri már az alamizsnád jótékonykodás szörnyű társadalmi kárát.

A tisztviselői kar elsőrendű érdeke a vidéki nőtisztviselők szervezése, mert az országos állásközvetítés, a jogi és társadalmi helyzet megjavítása szoros kapcsolatot követel az egész ország tisztviselői között. A szervezetlen tömegek nemcsak a vidéki férfitisztviselők helyzetét rontják, hanem a fővárosba tóduló munkakeresők által a budapesti férfi- és nőtisztviselők helyzetét is.

A szervezetség hálózata be kell, hogy vonja végre Magyarországot összes nőtisztviselőit, mert ha ez nem sikerül, nem fejlődhet a központi szervezet sem, nem érhetők el azok a gazdasági és jogi reformok, amelyek a tisztviselői kar legfontosabb életérdekeinek alapjai.

GLOSSZÁK.

Miért nehezítik meg a nők egyetemi tanulmányait? Eddig azt hittük, a nők szellemi felszabadítása ellen érzett általános előítélet miatt. Az „Alkotmány” azonban jobban tudja és aug. 8-iki számában meg is mondja az igazi okot: „A leánygymnázium s a Hahóthy- és Révy-féle felső leányiskolák gymnáziumi tanfolyamait is valósággal elárasztották (a zsidó növendékek): ezen intézetek 660 növendékéből 351 volt zsidó, ami 53 százalékot jelent s egyúttal igazolja annak a nemrégien kiadott tudomány-egyetemi rektori rendeletnek helyességét, mely kissé megnehezítette a leányoknak egyetemre jutását. Mert bármilyen barátai volnánk is a nők tudományos kiképzésének, helyeselnünk kell minden olyan törekvést, mely meggátolja, hogy a leánygyermek nevelése is a zsidóság kezeibe jusson. De mit vétett az a szegény 47 % keresztény leány, hogy őt is belevonták a zsidók számára kiesztelt korlátozásba ?

Gyermekek – gyermekekért. A nyár folyamán napról-napra olvashattuk, hogy itt gyermekbál volt a Gyermekvédelmi Liga javára, ott gyermekcabaret a szünidei gyermektelep javára, amott gyermek színelőadás az Ingyentej javára, máshol meg gyermek-szépségverseny a Nyomorék gyermekek otthona javára. A jellemrontás, a hiúság vására! Erkölcsi gyermekrontás szentimentális címen és a leggonoszabb alapon. Miért nem dobják vissza a gyermekek javát szolgáló erkölcsi testületek ezt az erkölcsstelen pénzt?

Díjnyertes szépségek. A nyár folyamán lapjaink büszkén közölték, hogy a legtöbb fashionable fürdőhelyen magyar leányok, magyar asszonyok nyerték el a szépségdíjakat. Hirdetik a magyar asszonyok diadalmaskodó fölányt p. szépség terén. Szerény tisztelettel csak azt kérdezzük, vajjon ezek a díj elnyerések nem jeentik-e a mi keleti ízlésteleenségünket is? Vajjon nem jut-e ránk azért annyi szépségdíj, mert civilizáltabb országok leányai nem állanak olyan készséggel közszemlére?

Leánykereskedés és gyermekrontás. Szilágyi Hugót, Glanz Ignácot és társait a bíróság 5–5 napi elzárásra és száz korona pénzbüntetésre ítélte el, bár tudja, hogy az elítéltek notorikus leánykereskedők, akiknél 100 korona meg se kottyán, öt napi elzárás még kevésbbé. Az ilyen jövedelmező üzlet nagyon is elbírja ezeket az üzleti költségeket. A gyermekrontó uraságok, biztos tudatában annak, hogy a felvilágosítástól irtózó szülők a mesterségük zavartalan folytatásához szükséges tudatlanságban nevelik a gyermekeket, szintén nem félnek a bíróságtól. Ha nagy urak, legfeljebb szanatóriumba kerülnek, ha papok vagy tanítók, bűnük elpalástolására számíthatnak a papi és pedagógiai tekintély féltékeny örei részéről, ha pedig tekintélytelen gazemberek, úgyszintén milyen címen kerülnek egy kis időre a hüvörsre. A fő, hogy gyakorlatban és teóriában érintetlen maradjon a nemi élet mai formája, amelyet szentnek és tisztának mondanak azok, akik a prostitúció állami szabályozásában és a gyermekek hazugsággal fenntartott tudatlanságában látják a társadalom erkölcsseinek alapját.

Szabadság. Egy olmtüzi újonc nem akarta letenni a katonai esküt. Kérték, fenyegették, bebörtönözték: nem tette. Nem akarta kezébe venni a fegyvert. Kérték, fenyegették, láncra verték: nem vette. Három évig volt lecsukva. A börtön teljesen megtörte. Mikor kibocsátották, megkérdezték: hajlandó e most már fegyvert fogni? Azt felelte: soha. Ez az ember még a börtönben fog kimúlni.

Ezt az embert sokan egy elveiért küzdő, fanatikus rajongónak, többen a militarizmus elleni küzdelem hőségének, még többen örülnek tartják. Egyik sem. Ez az ember nem más, mint maga: az Ember. A megalkuvást, meghunyászkodást, szolgaságot nem ismerő és nem tűró, a feltétlen szabadságot megkövetelő ember.

Ő nem azért nem esküszik a zászlóra, mert rajongó híve egy vallási szektának. Nem is az elvek bántják.

Nem akar esküdni. És mert nem akar, nincs az a hatalom, fenyegetés, ígélet, büntetés, kínzás, amivel engedelmességre lehetne kényszeríteni. Benne a szabadságszeretet vív halálos tusát a meghunyászkodással, a szolgálattal. Ez az ember az Ő kicsinységében, az ő örülten makacs mivoltában, saját magát tönkretévő fanatizmusával egy egész ember. Egyedül áll. Gyöngye. Nem fog forradalmat előidézni. De mi lenne akkor, ha a kétféleképpen mind emberek lennének?

AZ ALKOHOLIZMUS ELLENI XI. NEMZETKÖZI KONGRESSZUS.

Írta: STEIN FÜLÖP DR.

Annak a bebizonyítására, hogy a nők mily nagyarányú pozitív kultúr munkát képesek végezni, ritkán találunk oly kiváló alkalmat, mint az alkoholelles kongresszusokon. És bár ez a körülmény az előbbi kongresszusokon is nyilvánult, oly nagy mértékben még nem domborodott ki, mint az 1907 július 28-ától augusztus 3-ig lefolyt stockholmi kongresszuson. Mint hivatalos előadók és szónokok szerepeltek a következő nők: Slaek (London), Hoffmann (Biemen), S a n n o m (Kopenhagen), J a n s o n (Christiania), W a h l s t r ö m (Stockholm), Sohlberg (Ekenäs, Finnország), Ne l e n i u s (Helsingfors), Widerström (Stockholm), D i c k s o n (Gothenburg) és még nagyobb volt azon nők száma, kik, mint York (Southampton), Forsyth (Boston), Dazcinska (Krakow), M a s a r y k (Prága), D e l b r ü c k (Bremen), Schwarzwald (Bécs) stb., stb. a vitában élénk részt vettek és sok kérdés tisztázásához hozzájárultak.

Ami a kongresszus tárgyalásait illeti, azokból az alkoholelles ügy érdemére nézve két mozzanat emelkedik ki. Az első L a i t i n e n helsingforsi tanár előadása kismennyiségű alkoholmennyiségek hatásáról az ellentállóképességre, különös tekintettel az utódokra. Rendkívül beható, hosszú időn át folytatott állatkísérletei a következőt eredményezték: Már kismennyiségű alkohol mindennapos élvezetének hatása alatt a kísérleti állatok ellentállóképessége fertőző betegségekkel szemben csökkent, különösen azonban ezen állatok vérének hámoslytikus képességét kétségbevonhatlanul hátrányosan befolyásolta. Ugyanezen mennyiségű alkohol a kísérleti állatok utódjaira, ha csak kis mértékben is, de világosan tapasztalható degeneratív hatással bírt. Laitinen folytatja kísérleteit és megfigyeléseit embereken és bár ezektől még nem tud beszámolni, eddigi tapasztalatai, különösen a vér hámoslytikus képességeire vonatkozólag, arra engednek

következtetni, hogy az embereknél a viszonyok hasonlóak. Laitinen előadása érthető feltűnést keltett, mert új, hatalmas küzdő eszközzé vált az abstinensek fegyvertárában.

A második kimagasló, bár csak negatív értékű, mozzanat a gothenburgi rendszerről szóló vita volt. Ezen híres, a vita után azt mondhatná az ember hírhedt rendszert, melynek, ahol a rendszert nem ismerik, tehát nálunk is, akadnak szószólói, Ljungren előadása után egyszerűen eltemették. Az összes svéd és norvég felszólalók megegyeztek abban, hogy a rendszer az alkoholizmus elleni küzdelemben csődöt mondott és teljességgel alkalmatlan az alkoholizmus leküzdésére. A rendszer védelmére csakis a stockholmi – rendőrkapitány kelt ki s a rendszer mellett csupán annyit tudott felhozni, hogy megkönnyíti az alkoholos állapotban garázdálkodók – letartóztatását.

De a többi előadás is magas nívón mozgott és sok érdekeset és újat hozott. Kiemelendők első sorban azok az előadások, melyek az iskola feladatát az alkoholelles küzdelemben tárgyalták. Azt lehet mondani, hogy az összes jelenlevők egyértelműen az ifjúság alkoholmentes nevelésének álláspontjára helyezkedtek és ez ellen a jelenlevő „mértékletesek”, vagy mint őket általában nevezik „Missbräuchler”-ek részéről hangzott fel egyetlen ellenvetés. A kongresszus Forel indítványára egyhangúlag határozati javaslatot fogadott el, melynek értelmében a kongresszus örömmel üdvözli mindazon intézkedéseket, melyek az ifjúság alkoholmentes nevelését eredményezik és kéri a kormányokat, hogy az iskolákat ily irányban befolyásolják. Természetesen mindannyian hangoztatták, hogy ez irányban a leghatalmasabb tényező a tanítók és nevelők részétől adandó példa.

Nagy érdeklődéssel tárgyalták egy népgyűlésen a nők feladatát az alkoholelles küzdelemben. Joggal mutattak rá, hogy nőmozgalom és alkoholelles mozgalom mindenütt karöltve jár és hogy csak ott tudott az alkoholelles mozgalom sikeres állami intézkedéseket elérni, ahol a nők jogait részben vagy teljesen elnyerték. Az Egyesült-Államok, Kanada, Norvégia, Ausztrália és a legutóbbi időben Finnország prohibíciós és local veto törvényei fényes bizonyosságai ennek. A nők leghívatottabb szószólói az abstinenciának. Az abstinenseknek foglalkozniuk kell a nőmozgalommal, mert csak a nők egyenjogósítása, első sorban a nők választói joga hozza meg az alkoholelles állami intézkedésekhez szükséges többséget, de egyúttal a nők kötelessége is az abstinens mozgalomban részt venni és hozzájárulni ezen az alapon a népegészség, a népjólét emeléséhez, mert mindkét mozgalomnak csak addig van jogosultsága, míg az egész népnek, az egész emberiségnek, nem pedig egyes kiváltságosoknak jogait és jólétét akarja kivívni.

Talán a legnagyobb érdeklődést keltette az „Alkohol és nemi élet témájának fejtegetése. Forel nagyszabású előadásának lényegét a következőben adhatjuk vissza: Az alkohol csíráramlást (blastophthoria) okoz, ennek bizonyítékai az alkoholisták elfajult utódai, az asszonyok szoptatási képességének csökkenése, az alkoholfogyasztás emelésével párhuzamosan tapasztalható rosszabb eredmények a sorozásnál, különféle állatkísérletek, stb. Az alkohol bénítja, kábítja az agyvelő alapelemeit és ezen az alapon megzavarja a nemi életet. Az alkoholizmus első forrása

nem a fogyasztott alkoholmennyiség, hanem az alkoholnak különleges hatása az agyra. Minthogy a mértékletes ivás az alkohol euphorikus kábító hatásánál fogva könnyen és észrevétlenül mérgező, szokványos ivássá fajul. Mint-hogy az ivási szokások az alkohol élvezetet társadalmi fajmérgezéséhez fejlesztették, miután egy a kapitalizmus, mint az államháztartás vezetői ezen szokásokat szégyenletes módon kihasználják, miután végül az abstinensek bebizonyítják, hogy az ember tovább, boldogabban és egészségesebben élhet alkohol nélkül, mint alkohollal: a szesz italok és egyáltalában a kábító szerek (ópiumélvázat a keleten) eltávolítása az egészséges ember érendjéből a társadalmi, elsősorban a sexuális higiéne főkövetelménye.

Ugyanezen tárgyról referált Dr. Widerström Karoline, ki elhanyagolva a nemi kérdés és az alkohol közötti összefüggést, csakis a nemi felvilágosítás szükségességéről foglalkozott és kimerítően fejtegette, milyen korban és kik által történjék a felvilágosítás.

Az előadásokon kívül a kongresszus külsőségei is megragadták a kongresszusi tagok figyelmét. Elsősorban az a valódi demokratikus szellem, mely az udvar garden-party-jától a körmenetes demonstrációig mindvégig érvényesült, különösen a jelenlevő magyarokat lepte meg nagyon kellemesen. És az alkoholelleses manifesztációk! A hatalmas tüntető körmenet és az azt követő népünnepély, melyben abstinens egyetemi hallgatók, abstinens katonák és közvetlen mellettük abstinens szociáldemokrata munkások békés egyetértésben vettek részt és amely 30.000 abstinensből állott, fényesen bizonyítja, hogy az abstinencia eszméje mily hatalmas kultúrtényező. Svédországnak különben jelenleg 5 millió lakosság mellett 400.000 szervezett abstinense van, ezek között 10.000 diák (egyet, hallgató, tanítóképzők és a középiskolák felső osztályainak hallgatói).

Végül még egyet. A svéd mindkét nembeli diákok nagy tömege vett részt a kongresszuson és egy gyönyörű táncestélyen bebizonyították, hogy alkohol nélkül minden szépért tudnak lelkesedni és hogy az abstinencia fiatalos életkedvüket és vígságukat nemcsak, hogy nem csökkentette, hanem inkább emelte. A mindkét nembeli diákok egy nagy csoportja egynéhány idegen kongresszusi taggal, – örömmel sorozhatom magamat is ezek közé – nagyon összebarátkozott és estéik szórakozásáról gondoskodott. Négy estét töltöttünk velük a „Künstlerbuffet”-ben és a fiatalokkal mi is fiatalokká lettünk. Éjfélig voltunk együtt: a fiatalság nemcsak vig, hanem pajkos is volt, énekelt, szavalt és táncolt és a leányok – egytől-egyig a jómódú és előkelő polgárság leányai – horribile dictu kíséret nélkül jelentek meg. Még sem fordult elő egy dal, egy szó, egy mozdulat sem, amely ellen a legelfogultabb erkölcsbírónak kifogása lehetett volna. És ezen tünet, – ebben mi idegenek, kik sajnos más viszonyokhoz szoktunk, mindannyian megegyeztünk – csak két körülmény folytán lehetséges. Ez a két körülmény, melyet az északi népek már meghonosítottak és amely fölött nálunk a legjobb esetben mosolyognak, ha ugyan direkte nem kárhoztatják – a nemi felvilágosítás és a szesz italoktól való teljes tartózkodás.

A NŐI RUHÁZAT.

Orvosok és művészek nyilatkozatai.

Ezt a kérdést jobbára csak a divat szempontjából tárgyalják, akiket legközelebről érint: az asszonyok. Pedig a kérdésnek mélyebb, természet- és társadalomtudományi szempontból fontosabb oldala is van.

Gondolkodó elmék feltárták előttünk a mai női öltözködésnek egyént és fajt rontó, káros voltát. Művészi érzékűek művésziesen látók pedig iszonyodva utalnak a nemcsak művészietlen, hanem a női test természetes szépségét romboló öltözékre. A kérdés nem csupán külsőségek problémája, hanem fajunk fizikai és esztétikai újjászületése körül forog. Óriási horderejére való tekintettel több kiváló magyar orvos és művész való szíves nyilatkozatát lapunk rendelkezésére bocsátani. Beérkezésük sorrendjében kezdjük meg a nyilatkozatok közlését:

A női ruházat reformja kérdésében bennünket, a lélegzőszervek betegségeivel foglalkozó orvosokat legfőképpen a főző száműzése érdekel.

Egy tekintet a mellkasi és hasi orgánomok elhelyezését feltüntető anatómiai képre már előre jelzi a hátrányokat, melyekkel a főző viselése feltétlenül járni fog.

A tüdők ún. aktív mobilitásához, azaz a lélegzés alkalmával végzett és ezen életfontos működéshez okvetlenül megkívánt szabad mozgásához a természet gondosan megadta a módot azáltal, hogy a tüdőt náluknál nagyobb mellhártyaszákba helyezte. Ez a mellhártyaszák, főleg a mellkas alsó részein jó bő helyet adván a tüdő széleinek belélegzéskor a kellő leszállásra s ezzel a belélegző állásba helyezkedett mellkasban a tüdőknek sagittális irányú tágulása mellett a legfontosabb, azaz lefelé való tágulására.

Igen ám, de ezen játszótéren a tüdő széleinek, a jelzett mellhártyaszakok, hol fekszenek tulajdonkép? Az alsóbb bordák és a hasüreget a mellkas felé elzáró rekeszizom között.

A fűző pedig az illető bordákat beléle szorítja s a rekeszizmot főképp a hozzáfekvé nagy mirigyes szerv, a máj útján fel és kifelé.

Ezzel a fűző a borda-rekeszi pötteret, a tüdők tágulásának legjelentékenyebb terepét veszi el, illetve szűkíti meg, feltétlenül a káldalyozott légzést okozva.

Rosszul lélegző tüdő pedig gátolt vér- és nyirokkeringéssel bír s éppen legutóbb utalt rá a szakirodalomban ismét egy neves orvos (Tendelov), hogy a belélegzett por és a benne lévő baktériumok a tüdőnek renyhe nyirokkeringésű részeiben telepednek meg legelőbb, ott kezdődik tehát a tüdő gümökórja is. Azt hiszem, ez az egy adat is eléggé igazolja, hogy az orvosok állásfoglalása a fűző ellen nem pusztán szóbeszéd, hanem precíz ismereteken alapuló tanács, nem ritkán súlyos bántalmak megelőzésére.

OKOLICSÁNYI-KUTHY DEZSŐ DR.
egyetemi magántanár,
az Erzsébet Királyné Szanatórium
igazgató-főorvosa.

A rohamosan változó divatok szinte lázítóan csúfítják a női testet. Hiába beszélnek orvosok, művészek, a divattal lépéstartó tömeget megállítani eddig nem bírták.

A milói és capitoliomi Venus természetes karcsúságát mindenki csodálja; poétáink azonban darázsderékről zenegenek, és hölgyeink nyomorékká fűzik magukat abban a hiszemben, hogy úgy szépek.

Ha a divat úgy kívánja, asszonyaink máról-holnapra hosszú vagy rövid felsőtesttel jelennek meg a láthatáron, megdöntve a természettől ajándékba kapott, tehát legszebb arányokat. Láttunk már oly ruhaujjakat, amelyek a váll finom vonalát örületes puffokkal neveltségessé tették, vagy olyanokat, melyek a kéz csuklóját haragszenten megduzzasztották, olyanokat, melyek a könyök tájékán és az alatt még egyszer kitágítva, a kettőtört alsókar benyomását keltették. Mintha egy gonosz szellem irányítaná az emberek ízlését, próbára téve, hogy meddig terjed az a határ, melytől végre visszariadnak! Ez a határ – fájdalom – még csak körvonalaiiban sem látszik.

Az ízlés ezen elvadulását azonban nem írom egészen a nők rovására. Ők elvégre olyanok, amilyeneknek a férfiak szeretik őket látni, és viszont. Művészi látásra kell tanítanunk az embereket, hogy ízlésük megváltozzék. Csak ha az ízlés egészében változik, lehet gyökeres javulást várni.

TELCS EDE.

Szívesen elmondom pár sorban a véleményemet a mai női ruhaviseletről az orvos és anatómus szempontjából. Három dologra helyeznék súlyt:

1. Határozottan állást foglalok nemcsak a slepp ellen, amelyet, különösen ha az utcára merészkedik ki, a rendőrség ügykörébe utalnék, hanem a földig érő szoknya ellen is. Az ilyen szoknya magába szedi az utca porát és sarát s vele együtt azt a sok undorító s az ember egészségét veszélyeztető anyagot, amely úton-útfélen hever; ezeket az anyagokat a szoknya beviszi a lakásba s így okozója lehet a fertőzésnek. Sajnos, kevés remény van arra, hogy az ú. n. „fussfrei” ruhák teljesen kiszorítják a földig érő szoknyákat. A női testnek az alsó végtag, beleszámitva a bokát is, legtöbbször a legkevésbé sikerült részlete, s azt hiszem, ebben a megmásíthatatlan tényben gyökeredzik nemcsak a nők szoknyaviselete, hanem a szoknyának a földig-érése is.

2. A derékfűzőt, nem tartom feltétlenül káros toiletticiknek, sőt, számba véve a női testek anatómiai viszonyait, elismerem a létjogosultságát is. Hogy hízásnak induló nők, akik külsejükben minden áron meg szeretnék óvni az ifjúság látszatát, gyakran kelletnél erősebben fűzik magukat, ezt értem, s ez ellen azt hiszem hiábavaló minden prédikálás. Ámde teljesen rejtvény előttem azoknak a fiatal karcsú nőknek a pszichológiája, akik, bár derékfűzőre egyáltalában nem is szorulnának, nemcsak hogy ilyent viselnek, de visszaélve vele, hallatlan módon összefűzik a derekukat.

Ez nemcsak vétkes merénylet saját egészségük ellen, hanem valóban ostobaság is, mert az ilyen túlságosan karcsúvá fűzőtt derék nemcsak hogy nem szép, de a mai, mindinkább az észszerű felé közeledő ízlés szerint éppen sőt visszataszító. Legalább bennem az ilyen „darázs-derék” olyanforma kellemetlen érzést kelt, mint valami torzképződésnek, valami ijesztő anatómiai rend-

ellenességnek a látása, s azt hiszem velem együtt így érez minden normális érzésű férfi csak perverz ízlésű ember lehet az, akinek az ilyesmi tetszik. A nagyon is karcsú derék ép oly kevéssé szép, mint az aránytalanul kicsiny kéz vagy láb: egyik is, másik is az abnormitás hatását kelti. Ha ezt azok a bizonyos, szédületesen karcsúra fűzőtt nők tudnák, bizonyára abba hagynák hóbortos szokásukat.

3. Harmadik kifogásolható pontja a mai női öltözködésnek a szűk cipő viselete; ez pedig talán még a földig érő szoknyánál is közönségesebb dolog. Néha színié borzongás fut végig a hátamon, ha pillantásom a szoknya szegélye alól előbukkanó, feltűnően karcsú, keskeny, hegyesen végződő cipőbe bújtatott lábacskára esik. Ne tessék félreérteni: ez a borzongás nem az a bizonyos „frisson”, hanem az anatómus hátborzongása, aki foglalkozásából kifolyólag a cipő bórén át akarva, nem akarva is maga előtt látja azt az elnyomorított lábat, egy csomóba összepréselt ujaival s éktelen és fájdalmas tyúkszemével s akinek szinte fáj a szíve annak a láttára, hogy mivé torzítja a természet szép alkotását az emberi hiúság és korlátoltság. Művelt, intelligens embernek mai nap, akár férfi, akár nő, nem szabadna tyúkszemének lennie; a tyúkszemet nem tudom összeegyeztetni az emberi méltósággal. A nőknek már rég sutba kellett volna dobniok azt a keskeny, hegyes s a láb természetes alakjával ellenkező formájú cipőt s rég át kellett volna térniök azokra az angolos formájú, kényelmes cipőalakokra, aminöket mai napság az okos férfiak viselnek.

LENHOSSÉK MIHÁLY
egyetemi tanár.

(Folytatjuk.)

FELMENTŐ ÍTÉLETEK.

Írta: GOITEIN SÁNDOR.

„Donáth Nándor aradi gazdálkodó feleségét az utcán agyonlőtte, aztán önmagát akarta elpusztítani, de a saját magán ejtett seb nem volt veszélyes. A főtárgyaló kiderítette, hogy a feleségének jó sorsa volt férje mellett, de mégis elhagyta férjét és a rimánkodások dacára a házi tűzhelyhez vissza nem tért, hanem erkölcsstelen életet folytatott. Az aradi esküdtek kimondták, hogy a vádlott nem vétkes, a bíróság pedig felmentette. Az ítélet jogerős.”

Egy nép műveltségének megítélésénél számottevő jelenség: mennyire képes a büntettek elkövetőivel szemben at ítéletnek arra az objektivitására emelkedni, amelyet humánus igazságszolgáltatásnak nevezünk.

A kínvallatások, istenítéletek kiküszöbölése, a büntetések enyhítése, a feltételes szabadlábra helyezés, a rabok helyzetének javítása és a halálbüntetés megszüntetésére irányuló törekvések, mindmegannyian a modern haladásnak jelenségei, a civilizációnak valóságos fokmérői.

A halálbüntetés eltörlése már több is, mint humanizmus. Ezzel egy hatalmas elvet mond ki az emberiség: az élés jogának az elvét. Kimondja, hogy nincsen az a bűn, nincsen az a gonoszság, nincsen az elvetemültségnek ax az aljas foka, amely miatt jogosultak lennénk valakit megfosztani egyetlen pótolhatatlan javától: az élettől.

Az élés jogának oly tisztult felismerése, oly magasztos méltánylása rejlik ebben, hogy tiszteletben tartá-

sára csak a szellemi és erkölcsi arisztokrácia képes. A humanizmus e téren azonban bizonyos irányban sajnálatos kinövéseket mutat. A büntetőjog oly elnéző a gyilkos urakkal szemben, hogy némely esetben – nem az önvédelemből elkövetett emberölés büntetést értem – egészen felmentő ítéletet hoz.

Ez kegyetlenség. Nagyobb kegyetlenség, mint maga a halálos ítélet. A büntetőjog kimondja, vagy legalább is hallgatólag elismeri, hogy az ember élete oly szent, hogy az igazságszolgáltatás még akkor sem jogosult a halál fegyverével sújtani, amikor a legaljasabb tettnek büntetése előtt áll; még akkor sem, ha az illetőnek pusztá létezése szegényére, sőt egyenesen veszélyére van a társadalomnak.

És ugyanaz a büntetőjog, ugyanaz a társadalom, amely nem talál a maga részére enyhítő körülményt a halálos ítélet végrehajtásának indoklására: beszámítható állapotban elkövetett szándékos emberölés esetén felmentő ítéletet hoz enyhítő körülmények alapján. más szóval: egyenesen szankciónál bizonyos gyilkosságokat.

Érdekes jelenség és talán jellemző is korunk gondolkodására, hogy a felmentő ítéletek milyen esetekben fordulnak előt majdnem kivétel nélkül az úgynevezett szerelmi drámák esetében, A szerető megöli szeretőjét, mert az hűtlen lett hozzá. A férj megöli a feleségét vagy ennek kedvesét, mert megcsalták. Az ítélet barbár, megszegényítő, de sokkal barbárabb, sokkal megszegényítőbb a szellem, amely szüli.

Vegyünk egy esetet. A férfi és a nő kétoldalúlag szabad elhatározásból létrejött egyezmény folytán házasságra lépnek egymással: férj és feleség lesznek, A házasság oly viszony, amelynek megkötése nem veszi el egyik féltől sem önállóságát, az önmaga felett való rendelkezés jogát, sui juris maradnak minden tekintetben. A házassági kötelék szabad akaratból, kölcsönös meg egyezés alapján keletkezett.

Ez a megegyezés lehet vallási, esetleg erkölcsi szempontból is szentség, ez mellékes; jogi szempontból nem egyéb, mint szerződés. A házasságtörés lehet vallási, esetleg erkölcsi szempontból is szentségtörés; jogi szempontból nem egyéb, mint szerződésszegés. A szerződészegés a gyilkolásnak oka és ezt az okot a gyilkosságra elégnak minősíti a bíróság a felmentő ítélettel.

Nincsen törvény, amely a házasságtörésre halálos ítéletet merne kiszabni; nincsen hatóság, mely a férj homlokáról karhatalommal igyekeznék eltávolítani a szarvakat. A házasságtörés jogilag tulajdonképen nem is bűn, csupán a hűség ígéretének megszegése. A magyar Btk. 246. §-a pl. csak az esetben bünteti és akkor is csak a sértett fél indítványára, ha amiatt házasságfelbontás mondatott ki. Az ítélet maximuma pedig három hónapig terjedhető fogház. Mi tehát a gyilkos felmentésének alapja? Talán a szerelemnek elvesztése felett érzett fájdalom indokolt kitörésének minősítik a gyilkolást? Vagy talán erkölcsi momentumokon alapszik a felmentő ítélet? Miért nem mentik fel akkor az éhségből kenyéért gyilkoló, vagy akár csak eledelt lopó szerencsétlen páriát? Hova tűnnek innen az enyhítő körülmények? A kenyér hiánya hatalmasabb érzés a csók hiányánál. Az éhség nagyobb szenvedély, mint a szerelem.

Ha pedig erkölcsi kérdések jönnek tekintetbe, miért

nem bünteti a törvény teljes szigorral az erkölcstelenséget? Tessék a házasságtörést nem magánindítványra, hanem hivatalból üldözendő cselekménnyé nyilvánítani. Tessék életfogytig tartó fegyházbüntetéssel vagy akár halállal sújtani. Ez mind humánusabb volna a felmentő ítéletekben rejlő, hallgatólagosan kikiáltott annál a büntetőjogi tételnél, hogy a házasságtörő nőt a férj előzetes vizsgálat és kihallgatás nélkül az általa választott eszközök bármelyikével, ha mindjárt kínzással is kivégezheti. De nem is az érzelmi momentumok, nem is az erkölcsi felháborodás jönnek itt tekintetbe. Nem!

A nagy többség még mindig egy alsóbbrendű, örendelkezési joggal nem bíró lénynek, vagy még inkább a férfiak által megvásárolható és megvásárolt árúnak, tárgynak tekinti a nőt, amely tárggyal korlátlanul rendelkezhetik a tulajdonosa. A nő, aki saját vágyait követve, csókjaiból másnak is juttat, a nagy többség felfogása szerint nem a saját csókját ajándékozta, hanem férjét rabolta meg attól, ami felett annak korlátlan rendelkezési joga van. Ki vizsgálja, hogy házasságában boldog volt-e? Ki kutatja, hogy hűtlenségének mik és milyenek voltak az indító okai, az enyhítő körülményei? Kinek jut eszébe ilyenkor az élés jogának elve? A férj in flagranti házasságtörésen érte nejét, méltó felháborodásában megölte – a bíróság felmentő ítéletet hoz; a közönség tapsol.

Az asszony: a férj tulajdona, a fellázadt rabszolga lebeg csak szemeink előtt és éppen a humanizmus leple alatt kiáltjuk a megcsontosodott előítélet fanatizmusával. „Üdv a gyilkosnak!” Büszkén mutatunk fejlett jogérzést, künkre, amely nemcsak eltörölni igyekszik a gyilkosokra azelőtt kiszabott halálos ítéletek alkalmazását, hanem annyira fejlődött, hogy némely gyilkosságra egyenesen felmentő ítéletet hoz.

Ez csak egy véletlenül kiszakított példa: van száz és száz hasonló.

A felmentő ítélet emberölés esetén (az önvédelem nem sorozható ide) mindenkor egy hatalmas lépés visszafelé, a középkorba, a sötétségbe. Nincsen az a bűn, nincsen az a gonoszság, nincsen az elvetemültségnek az az aljas foka, amelyért jogosultak lennénk valakit megfosztani egyetlen pótolhatatlan javától: az élettől.

Nincsen az az enyhítő körülmény, amely büntetlenné avathatja a más vágyainak, akaratának, tetteinek meggátolására, lehetlenné tételére, megbosszulására, büntetésére irányuló önkénynek azt a beavatkozási fokát, amely életétől fosztja meg az illetőt.

Minden embernek legszentebb joga saját cselekedetei felett szabadon uralkodhatni. Ahol az egyén az egyénnel vagy a közzel jut ennek folytán összeütközésbe, ott ítél a bíróság.

Az ököljog, ha de faktó létezett is valaha, szentesítve sohasem volt. Minden ilyen eseteknél hozott felmentő ítélet az ököljog szentesítése. Az ilyen felmentő ítélet barbárabb a halálos ítéletnél, valóságos halottgyalázás, mert olyanra mondják ki a halálos ítéletet, akit már az ítélet meghozatala előtt, kihallgatás és védőbeszéd meghallgatása nélkül meggyilkoltunk. A halálos ítélet eltörlése kívánatos, mert humánus a gonosztevőkkel szemben; a felmentő ítélet megszüntetése, elsőrendű kötelesség, mert fentartása vétek a legtöbb esetben csak szerencsétlenekkel

A NŐKÉRDÉS A NEMZETKÖZI SZOCIALISTA KONGRESSZUSON.

Írta: SCHWIMMER RÓZSA.

Lapunk múlt számában megemlékeztünk már arról a furcsaságról, hogy a „Szociáldemokrata nők első nemzetközi konferenciája” kizárta a polgári sajtó képviselőit. Mi „kizártak” törtük a fejünket: mi lehet a furcsa eljárás mélyebb oka. De sehogysem jöttünk rá. A német szociáldemokrácia stuttgarti pártlapja azután némileg felvilágosított bennünket. A „Schwäbische Tagwacht” aug. 17-iki száma ugyanis ezt írta:

„Unsere Genossinnen haben den bürgerlichen Pressvertretern bei Beginn der Konferenz etwas unsanft den Stuhl vor die Türe gesetzt. Darüber hört man im bürgerlichen Blätterwald ein Rauschen der Entrüstung, wobei die Enttäuschung über die unbefriedigte bourgeoise Neugierde ziemlich stark herausklingt. Unsere Genossinnen, die sich wohl bewusst waren, weshalb sie zu dieser Massregel griffen, wird das Geheul der bürgerlichen Pressvertreter nicht weiter genieren. Gerade die sozialistischen Frauenkonferenzen sind von der bürgerlichen Presse fast niemals aus sachlichem Interesse besucht worden. Mit desto grösserem Eifer stürzen sich die Presshelden auf die einzelnen führenden Personen, um bei deren Verunglimpfung selbst nicht vor der persönlichen Ehrenhaftigkeit und Tüchtigkeit halt zu machen. Wenn unsere Genossinnen sich deshalb aus Reinlichkeitsgefühl diese Elemente vom Leibe halten, wer wollte es ihnen verdenken, umso mehr da die Verhandlungen einen durchaus internen Charakter trugen?”

„Kielégítetlen polgári kíváncsiságnak” mondják azt, hogy a polgári sajtó, amely az általános kongresszus munkálatait ismertette a világ sajtójában, a nők különleges értekezletéről is be akart számolni. Vajjon mit szóltak volna, ha ezt az értekezletet ignorálni akarják? Milyen keserű szemrehányások illették volna a „polgári” nőmozgalmat, ha az „a munkásnők ügye iránt nem érdeklődött” volna? Mindenesetre éppen ilyen durván támadták volna. S vajjon mit szólna a szocialista sajtó, ha valahonnan azért zárnák ki, mert a rendezők szerint ők nem tárgyilagos érdekből keresik fel az értekezletet?

Lily Braun egy cikkében többek közt ezt írja az ügyről: „Míg máskor nemzeti pártkongresszusaink és női konferenciáink nyilvánosságára különös súlyt helyezünk és a nyilvánosság kizárásával ülésező polgári értekezleteket nem győzzük ügyességük e jeléért ócsárolni, addig itt – még pedig nem előzetes közlés alapján, még kevésbé a konferencia határozatára – a polgári sajtót és a polgári nőmozgalmat képviselőit, egyetlen, különös protekciót élvező kivétellel, majdnem erőszakosan távolították el a tárgyalási teremből. És amikor a konferencia végén az osztrák delegáltak joggal protestáltak e szokatlan eljárás ellen, a németek többek közt azzal védekeztek, hogy nem akar-

ták magukat a polgári sajtó támadásainak kitenni. Ez valóban újdonság, amely mutatja, hogy még a párton belül is a női érzékenység győz a bevált elveken. Ezt a lépést csak pillanatnyi eltévelyedésnek reméljük tekinthetni, végeredményében az az előnyös következménye meglesz, hogy az érzékeny lelkek ezentúl a maguk részéről is mértéket iparkodnak tartani az ellenfelek megbírálásának formájában.”

A Schwäbische Tagwacht nyomán arról értesültünk, hogy a szocialista asszonyok „tisztasági érzését” sértette volna „ezeknek az elemeknek” a jelenléte. Mi, piszkos elemek, kizáratásunknak ezt az indoklását kellő alázattal méltányoltuk és napirendre is tértünk volna felette, ha a végén ki nem sül, hogy a konferencia résztvevői mégsem olyan fanatikusai a tisztaságnak, amilyeneknek a „Schw. T.” őket festi, mert amikor a konferencia befejezése előtt Adelheid Popp asszony „Wienből szót emelt a polgári sajtó kizárása ellen, a konferencia helyeselte azt az indítványát, hogy ilyen nevetéses blamagenak máskor ne tegyék ki a konferenciát. Popp asszony és sok más általánosabb intelligenciájú tagja a konferenciának a tárgyalások elején akarta szavá tenni az ügyet, de egyszerűen szóhoz sem juttatták őket. A konferencia résztvevőinek rosszálása minden esetre bebizonyította, hogy nem a túlságos „tisztasági érzés” miatt rekesztették ki a polgári sajtót, úgy hogy újból törhettük a fejünket: mi volt hát az alapja annak a rendszabálynak. Nem jöttünk rá. Egyikünk sem. Utóbb azonban maga Zetkin asszony világította meg az indokait. A német szociáldemokrata nők lapja „Die Gleichheit” szeptember 2-iki számában olvassuk:

„Als die deutschen Genossinnen, dem Wunsche ausländischer Sozialistinnen folgend, die Initiative zur Einberufung der ersten Internationalen Konferenz sozialistischer Frauen ergriffen, standen sie dem Unbekannten gegenüber. Sie mussten damit rechnen, dass die geringe Beteiligung an der einberufenen Tagung und der Verlauf ihrer Beratungen der Konferenz einen lediglich vorbereitenden Charakter verleihen könnte. Daher der durch die Umstände durchaus gerechtfertigte Beschluss, in geschlossenen Sitzungen zu tagen, zu denen nur legitimierte Genossinnen und Genossen Zutritt haben sollten (azonban Zetkin személyes ismerősei közül jónéhány polgári asszony is benn ült) und von denen die bürgerliche Presse ausgeschlossen war. (Zetkin polgári barátnője, a Centralblatt des Bundes deutscher Frauenvereine tudósítója kivételével.) Dass die Blätter der herrschenden Klassen diesen Beschluss bekritteln und befeuern, kann die deutschen Genossinnen sehr kühl lassen, weiche für den Erfolg der Konferenz verantwortlich waren. Sie vergessen nicht, dass die bürgerliche Presse das Werkzeug ihrer Feinde ist (hát a Centralblatt ?) und ebenso über die Konferenz herfallen würde wenn ihre sämtlichen Schmocks zu ihr Zutritt gehabt hätten. Auf alle Fälle sind wir besser gefahren, dass sie wütend über die Nichtöffentlichkeit einer erfolgreichen Tagung keift, als wenn sie unter Umständen Gelegenheit gehabt hätte, über die öffentliche Inszenierung einer misslungenen Konferenz zu höhnen.”

Ez világos: féltek, hogy a konferencia balsikerrel jár. A kizárás tehát a tehetetlen

gyengeséget akarta palástolni; ezt most nyíltan vallják, mert véletlenül jól sikerültek mondhatják a konferenciát. Erre valóban nem jöttünk volna rá, mert mi nem becsültük ennyire alá a szervezett munkásnőket. Mi valóban értékeset és érdekeset vártunk ettől a konferenciától, tehát jobban ismerjük a nőmozgalmat mint Klara Zetkin és kishitű társai.

A konferenciáról személyes tapasztalat alapján nem számolhatok be, s ezért a szocialista sajtóból vesszük át a következő érdekesebb mozzanatokat: A konferencia a szervezett szocialista munkásnők nemzetközi összeköttetésének szükségét mondotta ki. Központnak a „Gleichheit” szerkesztőségét jelölte. Továbbá a nők választójogáért való erélyes harc megindítását határozta el. A konferencia, egyik-másik furcsaságát annál szívesebben elhallgatjuk, mint-hogy nem tartjuk feladatunknak olyan hibákat felróni, amelyek a női szervezethez gyengeségből fakadnak. Lily Braun cikkéből csak még egy tényt kell idéznünk, mert a jövőre nézve érdekes precedensnek tartjuk: „A konferencia az angol delegáció egy részének tiltakozása ellenére elismert egy angol delegátust, aki egy nem szocialisztikus „Általános választójogi egyesületinek köszönte mandátumát”. (Mrs. Montefiore) E társaság tagjai a legkülönbözőbb pártokhoz tartoznak, antiszocialisták is vannak közöttük.”

(Befejezése köv.)

SZEMLE.

Október 10. A magyar szociáldemokrata párt nagy, impozáns demonstrációra szervezi a munkásságot. Az általános választójog törvénybeiktatásának halasztgatásával szemben tanúsított, szinte érthetetlen türelemnek vége. Október 10-én megindul a harc, amelynek csak az általános választójog törvényesítése vethet véget. Október 10-én Magyarország munkásnőji is leteszik a szerszámot, ők is kiállnak a küzdőterre. A demonstrációban résztvesznek, az, esetleges üldöztetésnek elébe állanak: az általános választójog diadaláért, a nép jogáért. Ez a demonstráció azt a kérdést is megoldja, vajjon a szociáldemokrata párt a nemzetközi kongresszus határozatát végrehajtja-e: nyíltan és hangosan megköveteli-e országtól, parlamenttől, hogy küzdelmét „föltétlenül és kizárólag a minden nagykorút, nemre való tekintet nélkül megillető választójogért” folyó mozgalomnak tekintse. Október 10-ikének nagyjelentőségű napja a magyar proletárnőkre nézve kettős fontosságú, mert dülőre fogja juttatni, becsületesen, a hirdetett elveknek megfelelően kész-e. megosztani a munkásság a jogot is azokkal, akik terheinek, küzdelmeinek súlyát becsületesen megosztják, sőt nehezebb részét viselik.

Általános választójogért, vagy a férfiak általános választójogáért folyik-e a harc, ez a legégetőbb kérdés. Október 10-ike e kérdés megoldásával az egész magyarországi nőmozgalomra nézve is jelentős dátum lesz.

Mrs. Montefiore Budapesten. Az ismert angol suffragette budapesti működése a magyar politikai nőmozgalomnak nagy eseménye volt. Előadásainak visszhangja bejárta az egész országot, úgy hogy megint új hívekkel gyarapodott a nők választójogáért küzdők csapata. Az előadásokról bővebb tudósítást tartalmaz a Feministák Egyesületének hivatalos rovata.

Orvosnők állami szolgálatban. A magyar állami gyermekvédelmi intézmény ezidő szerint öt orvosnőt foglalkoztat. Ruffy Pál miniszteri tanácsos előterjesztésére a belügyminiszter elvileg kimondta, hogy a másodorvosi állásokat az állam valamennyi menhelyében lehetőleg nőekkel tölti be. A másodorvosi állás javadalmazása: 1200 korona fizetés, ételmezés, bútorozott szoba, fűtés és világítás, kiküldetés esetén pedig 18 K általány. A menhelyek rendszeren gyermek-poliklinikákkal vannak összekötve, úgy hogy a másodorvosok kiterjedt gyermekgyógyászati gyakorlatra tehetnek szert. Érdeklődőknek szerkesztőségünk szívesen szolgál bővebb adatokkal.

Richter Eliz dr. egyetemi magántanár. Richter kisasszonyt a bécsi egyetemen a román filológia magántanárává választották. Az osztárak közoktatásügyi miniszter ez esettel kapcsolatosan rendeletben megállapította azt az elvet, hogy a nők egyetemi magántanárok és később esetleg egyetemi tanárok is lehetnek, sőt egyetemi tisztséget is viselhetnek, mert ez természetes következménye annak, hogy a nők immár megszerezhetik ez állások elnyerésének feltételül szolgáló doktori fokozatot a bölcsészeti és orvosi fakultáson. Ki kell mutatniok a szükséges tudományos képzettséget és osztják állampolgároknak kell lenniök. Az osztrák sajtó és közvélemény elismeréssel adózott a miniszternek ezért az elvi határozatért. Mi pedig irigyelhetjük Ausztria asszonyait, hogy nem Tomcsányi páter, pardon, Apponyi Albert, a közoktatásügyi miniszterük.

Közös konyhák. Az elmúlt hónapban a következő városokban szervezték közös konyhákat: Kassa, Zenta, Zombolya, Temesvár, Arad, Kaposvár, Pankota, Igló, Rákospalota, Pápa, Komárom, Nagyvárad, Pécs, Szabadka, Pozsony, Resica, Lúgos, Gyulafehérvár. Budapest több kerületében is készül hasonló szervezet.

A politikai nőmozgalom köréből. Az általános választójog parlamenti tárgyalásának küszöbén a Feministák Egyesülete elhatározta, hogy még fokozottabb eréllyel száll síkra hazánk asszonyainak politikai egyenjogúsításáért. Az egyesület szívesen fogad munkatársakat, akik munkaerejükkel vagy anyagi hozzájárulással készek támogatni nagy munkáját – Svédország: Hogy a

svéd parlament a legkomolyabban foglalkozik a női választójog kérdésével abból is kitűnik, hogy a svéd állami statisztikai hivatal sokoldalú statisztikát készített arra vonatkozólag, hány 25 éven felüli női polgára van a lakosságnak, hány házas közülök, hány önálló kereső, stb., stb. Augusztus 7-ikén a 100-ik svéd választójogi nőegyesület alakult, azóta is még néhányat szerveztek. Hogy ez milyen fáradságos és kitartó munkának gyönyörű eredménye, arra nézve példa az, hogy pl. Anna Lindhagen 8 nap alatt 5 vidéki egyesületet alapított, Thorhild Malmberg pedig Smaaland és Skonen tartományban 870 kilométernyi utat gyalog tett meg, hogy a szétszört parasztgazdaságok lakóit bevonja a propagandába. A svéd közvélemény szerint a legközelembi riksdag feltétlenül megszavazza a nők választójogát. – Franciaország: Mme Nelly Roussel, a legkitűnőbb agitátorok egyike, bejárja egész Franciaországot, hogy a nőmozgalom és főképen a választójog érdekében csináljon propagandát. – Dr. Madelaine Pelletier indítványára a francia szocialisták nancy-i pártgyűlése elhatározta, hogy erélyes küzdelmet indít a nők választójoga érdekében. – Németország: A „Freisinnige Volkspartei” szeptember közepén tartott országos pártgyűlésén Martha Zietz mint Oldenburg ki-küldötté vett részt. A párt nőket teljesjogú tagokként vesz fel. Ugyanigy Németország többi liberális pártja is Leipzigban öt nagy népgyűlés határozati javaslatot fogadott el, melyben a szász országgyűlési választójog olyan reformját követeli, hogy az minden 20 éven felüli állampolgárt, akár férfi, akár nő, megilletse. – Ausztria: A cseh szociáldemokraták pártgyűlése elhatározta, hogy a cseh tartomány gyűlés választójogi reformjéért induló küzdelmükben a nők választójogáért is sikra szállanak. Lapunk helyszűke miatt nem térhetünk ki a többi ország érdekes eseményeire.

Abolíció. A finnországi senátus elhatározta a prostitúció szabályozásának megszüntetését. A nemi megbetegedések meggátolására irányuló teendők elrendelésével a közegészségügyi hatóságot bízták meg.

Különféle: Dr. Elize Täubert a hessen nagyhercegségi örültek házának alorvosává nevezték ki. – Dr. Jeanne Pierre Parisban ügyvédi gyakorlatra Jogositást nyert. – Mefcsner Hedwig tanárjelöltet a hamburgi fiú fő reáliskola tanárává nevezték ki. – Mainzban a rendőrség egy női asszisztent alkalmazott. – A berlini I. Landgericht könyvtárban nő alkalmaztak könyvtárosnak. – Altenburgban Bauernfeld Elza asztalosmesteri minősítést nyert. – Egy wetzwaldi pékmester 14 éves leányát pékinasnak jelentette be az iparhatóságnál. – Németország női könyvtárosai félév előtt egyesületet alapítottak, amelynek már 106 tagja van. – Mrs. Russell Sage, a nagy dollárkirály özvegye 14 millió dollárt ajándékozott különböző kulturális célokra, többek között az amerikai nők választójogi mozgalmára is. – Omaha államában Harriette Me. Murphy asszonyt közéleti felügyelőnek nevezték ki.

IRODALOM.

Bernhard Shaw: Mrs. Warrens profession. Német kiadása S. Fischer Berlin 2 M., (Frau „Warrens Gewerbe.) A Magyar Színház újdonságainak napirendjén áll Bernhard Shaw-nak ez a társadalmi szatírja. A nagynevű angol „Warren asszony mesterségében” a nő kenyérkereseti munkájának problémájával foglalkozik. Keserű iróniával és metsző gúnnyal állítja szembe a tisztességes munka sivár eredményét azzal a korlátlan bőséggel, melyet – Warren asszony mestersége nyújt. Mint védi ez az

anyai érzésében féltékeny asszony mesterségének társadalmi értékét puritán leánya előtt, aki nem sejtette, hogy ladylike nevelésének ára: emberhús! Warren asszony barátja és üzlettársa, az előkelő, vén gazember olyan beszédcskét mond a „brüsszeli, bécsi, párizsi és budapesti fióküzetekről – mellékesen megjegyezve Budapesten két ilyen „házuk” van – és a canterburi érsek gazdasági vállalatával, meg a textilgyáros ipari üzemével olyanformán hasonlítja össze Warren asszony vállalatát, hogy nálunk, ha szocialista újságban írna valaki ilyesmit, menten pörbe fognák. Kívánjuk, hogy a Magyar Színház deszkáiról sok ember szemét nyissa ki a derék „üzlettárs” cinikus, de annyira igaz beszéde. Bernhard Shaw persze a legkeserűbb igazságokat is nevetve, sőt néha röhögve mondja el. Így ebben a darabban is a szomorú fekete lényeg körül táncoltat egy csomó kacagató, bolondokat beszélő és cselekvő embert. De a végén csak szájunkban marad a keserű igazság ize. Erdeklődéssel várjuk a darab budapesti előadását.

Pásztor Mihály: Az eladósodott Budapest. Második kiadás, Budapest. Ára 4 korona. Ezt a könyvet olyan sors érte, amilyen kevés magyar munkának jut: foglalkozott vele a sajtónk, még pedig alaposan. Ismeretni tehát, most, a második kiadás után – ez is nagy szó magyar könyvre – fölösleges. A nőmozgalom különleges szempontjából azonban, a munka egy-néhány olyan adatára kell utalnunk, amely sok cikknél, teoretikus állításnál világosabban beszél közérkölcseinkről. Két táblázatot akarunk kiragadni. „Egy nagy bank nőtelen tisztviselőinek háztartását” mutatja be számokban az egyik. A 16 nőtelen férfi közül 9 vallja, hogy lóversenyen és kártyán játszik, ugyancsak 9 „tart barátót”. A barátnőre bevallás szerint 1000–2400 korona közt költenek évenként. Az otthon nem lakók közül két kivétellel alig költenek lakásra. 120.000 K vagyonnal és évi 4800 K fizetéssel rendelkező tisztviselő pl. 360 koronás lakásban húzódik meg, azonban „minden premieret” látogat, „barátnőre” pedig 2400 koronát költ. Egy 5200 korona jövedelmet húzó tisztviselő pedig 200 koronát költ lakásra. Ezek a számok beszélnek csak igazán a pénzügyi tisztviselők kulturálatlanságáról. Lakás? Ez az utolsó igényük. Legjellemzőbb azonban, hogy a 16 nőtelen férfi közül csak egyetlenegy költ pénzt könyvekre és folyóiratokra. A másik táblázat egy gabona-nagykereskedés 7 tisztviselőjének budgetjét ismerteti. A 7 között is e g y akad, aki könyvekre is költ pénzt; a 3 nős közül kettő vallja, hogy „barátnőt” tart: 1000 ill. 600 koronát költ rá évenként. De ezeken az adatokon kívül is sok érdekes szám beszél társadalmi viszonyaink rengeteg brutalitásáról, köznyomorunkról és mindenekfölött szegénytelen civilizálatlanságunkról.

Olive Chr. Malvery: Vom Markte der Seelen. R. Voigtlanders Verlag Leipzig. Ára 2 M. A fiúk legszebb álma szegénylegények bandájához szegődni, vagy az Operenciás tengeren túl levő ismeretlen világokat kifürkészni. Ehhez a vágyódáshoz hasonlítható a leánykónál is mind élénkebben kifejeződő kóborlási, kutatási hajlam. Olive Malveryt is ilyen ösztön indíthatta arra, hogy 20 éves korában, ünnepelt művész nő léte, áruhát ölt, mint utcai énekes, gyári munkás, piaci kofa, pincér, bolti segéd és még sok mindenféle minőségben tanulmányozza London nyomorát. Nem az első ilyen vállalkozás és a beszámoló nem emelkedik egyik másik ismertebb ilyen leírás irodalmi színvonaláig, mindamellett érdekes dokumentuma nem annyira London nyomorának – arról a szerző újat nem tud mondani – mint a modern nő érdeklődésének irányáról.

Georg Buss: Das Kostüm. Verlag Velhagen und Klasing, Leipzig. Ára 4 M. Szerző nem nagy alaposággal, de sok érdekes adatot és kitűnő képanyagot nyújtva végigvezet bennünket a ruházatkodás fejlődésén. S bár csak ismertetni akar, végeredményben agitatórikussá válik. A női öltözködés terén évek óta forrongó reformot művészi érzékkel bővebben tárgyalja, ajánlja. Fájjalja, hogy a reform csak a nők öltözködésére tér ki holott a férfiak viselete is sürgősen megkívánja.

A magyar nőmozgalom régi dokumentuma i. Igazság könyvtára, Budapest. Ara 80 fillér. Kapható a Feministák Egyesületében és minden könyvkereskedésben. Lapunk áprilisi számában bőven ismertettük azt a kiváló érdekességé három füzetet, amely fenti cím alatt könyv alakjában megjelent. Nemcsak a nőmozgalom érdeklődőinek, hanem mindazok figyelmére tarthat számot e füzet, akik Magyarország kultúrájának múltját ismerni óhajtják. A hajdani magyar asszonyok szabadságszeretetének ezt a történelmi dokumentumát különösen azok figyelmébe ajánljuk, akik azt hiszik, hogy a magyar nőmozgalom kizárólag idegen forrásokból táplálkozik, gyökértelen palánta.

Schwimmer R.: Zentralhaushaltung. Felix Dietrich Leipzig. Ara 25 Pf. A központi háztartás kérdése Európa-szerte aktuális, mégis aránylag kicsi az irodalma. Fenti agitációs célt szolgáló kis füzet szűk keretben tömör vázlatát adja a kérdésnek. Röviden megvilágítja minden oldalát, végül pedig a kopenhágai központi háztartást részletesen ismerteti. A füzet a Feministák Egyesületében is kapható.

GONDOLKODÓK MŰHELYÉBŐL.

Nagy szégyene a férfiaknak, hogy ők annál többre becstülik a nőt, minél kevesebb dolga volt más férfiakkal.

Tulajdonképpen mért nem választók az asszonyok? Ha a miniszterek a nemzet pénzét elfecsérelik, úgy hogy az adók állandóan emelkednek, ők is szenvednek a nyomás alatt. Ha rossz kormányzás folytán lázadás tör ki, háború és árvíz sújtja az országot, ők is szenvednek a bajok alatt.

A törvény itt-ott terhes: a szokás mindig.

Nincs olyan ostoba törvény, melynél ostobábbak ne volnának a szokások.

Nincs olyan kegyetlen törvény, amelynél kegyetlenebbek ne volnának a szokások.

A közkeletű erkölcsöt tán e szavakba foglalhatnók: Tedd, amit a többség tesz.

Ártatlanság semmi esetre sem függhet kizárólag a tudatlanságtól. Hiszen akkor minden házasszony bűnös volna.

Hogyan irtóznak a nemi felvilágosítástól! Még csak egy lépést kell tenniük s végre így fognak beszélni: „Az anyám – tisztesség ne essék mondván!”

Nem igaz, hogy a gyermeknek szülei szemben alázatosnak kell lennie és őket szeretni tartozik. Ezt a cudar törvényt olyan szülők kényelmére találták fel, akiknek szellemi fölényük nem volt s akik lusták voltak, vagy szikadtszívűek ahhoz, hogy a szeretetet kiérdemeljék. M u l t a t u l i.

Régi utakat ápolni jó, de új utat törni jobb.

A hadgyakorlatok az államosított gyilkolásnak főpróbái és ünnepélye.

A megelégedettség nem mozdul a helyéről, a kétségbeesés fellázad.

Szenvedély nélkül nagyot nem alkothatunk.

Suttner Berta.

Ha ideális cél felé törekszel, kezd azzal, hogy magad hasonlíts az ideálhoz, melyet keressz. Maeterlinck

Az asszonyok szellemi kultúrájától függ a férfiak bölcsessége. Sheridan

A páriában is élt a hatalmi vágy: legalább főpária akart lenni, azért megtette a nőt alpáriának.

Furcsa, hogy azok a férfiak, akik a nő szellemi ségét legjobban kicsinyük legbuzgóbban teljesen rábizzák a gyermeknevelést.

Szónokolva: csak a családosa anya az ideáljuk; de ha az ebédnél sokgyerekes mamát ültetsz melléjük, annál saványúbb arcot vágnak, minél családiasabb a szomszédnőjük. Hedvig Dohm.

A modern társadalom nem emberi társadalom, hanem pusztán a férfi népség társadalmá. Ibsen.

Mondd meg, mely egyletnek vagy tagja és megmondom, ki vagy. X

A TISZTASÁGRÓL

Magyarországon sajnos a gyermekhalandóság ijesztően nagy és ez egyik legnagyobb oka annak, hogy oly csekély lakosságunk szaporodása. A gyermekhalandóságot pedig bizony nagy részben a tisztatlanság okozza. Tudjuk, hogy a mikrobák, a betegség-csírák milliárdjai leleselkednek a levegőben, az iskolában, nyilvános helyeken, a lakásban, porban, a mit sem sejtő ártatlan gyermekre és vajmi sokszor hirtelen alig pár nap alatt elvesztjük, életünk örömet, kedvencüket, azt sem tudva miképp. Pedig hány esetben oka a halálnak, ha nem is közvetlenül – a tisztaság hiánya. Ma midőn a tudomány már kimutatta, hogy a ragályos betegség okozói, vegyszerek alkalmazásával (fertőtlenítéssel) könnyen kipszithatók, bünt követ el minden anya gyermeke és a jövő nemzedék ellen, ha otthon nem tart egy üveg fertőtlenítő szert, mellyel gyermekét, ha iskolából hazajön lemoshatja, lakását, ha a szomszédban beteg van fertőtlenítheti, saját kezeit, arcát, stb. ha beteg ismerőst látogatott, megmoshatja. A fertőtlenítő szerek ma már újabb, megbízható szerek (pl. a Lysoform) nem mérgezőek, mint a régente használtak, melyekkel elcserélés esetén (szublimát, karból) bizony sok szerencsétlenség történt.

A tisztaságot zsenge korától fogva bele kell nevelni a gyermekbe, kell hogy egyik jó tulajdonságává fejlődjék és nagy korában attól ne is váljék már meg. Mert bizony a preventív intézkedések, (a betegségek megelőzése) szinte fontosabbak, mint a már meglévő betegség gyógyítása! Azoknak, kik a nemi felvilágosítás érdekében küzdenek – méltán – egyik legerősebb érvük, hogy a felvilágosítás nem egyéb, mint preventív intézkedés a ragályos nemi betegségek behurcolása ellen!

Az anya, ki gyermekét a tisztaságra szoktatja, nemcsak saját maga és kedvence érdekében, hanem a jövő nemzedék érdekében is cselekszik.

A modern gyermekápolás egyik legfontosabb eszköze a fertőtlenítő szer, amely sok bajnak elejét veheti.

Dr. Návi.

Ügyvezetőség:
VI., Kemnitzer-u. 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ
GEORGINA
V., Arany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
VI., Andrássy-út 83.,
földszint 9.
(Telefon 80-75.)
Hivatalos órák: hétfőn
és pénteken d. u. 5-7-ig
Magántanfónők elhelyezése kedden és csütörtökön d. e. 11-1-ig.

Fick Ottó előadása a központi háztartásról, melyre tagtársaink kivételesen külön meghívót kaptak, kedden, október 1-én, lapunk megjelenése napján d. u. 6 órakor lesz az újjávarosházba közgyűlési termében (IV., Váci-u. 62). Minden közelebbi adat a meghívóban foglaltatik.

Taggyűlés okt. 8-án d. u. 7-kor a Nőtisztviselők Országos Egyesülete helyiségében (VI. Andrássy-út 83.) Tárgya: Sajtónk. Legyünk ott mindnyájan!

Vitaértekezlet a Központi háztartásról okt. 15-én du. ½ 6 órakor az újjávarosháza nagytermében. Beléptidő nincs. Vendégeket szívesen látunk.

Sürgős munkára munkatársakat kér a politikai bizottság. Jelentkezéseket elfogad: Mellerné V., Dorottya-utca 6, vagy Schwimmer VII, Nefejeits-u. 41.

Női tornatanfolyamunk október hó folyamán megkezdődik; vezetésére ismét vállalkozott Szemző Lajos polgári iskolai igazgató, a tornatanításnak régi, hivatott szakembere. Minden tagtársunk, akinek foglalkozása nem jár elegendő mozgással, tartozik saját egészségének avval, hogy rendszeres tornagyakorlatokat végezzen. Jelentkezéseket okt. 10-ig elfogad az ügyvezetőség.

Tagjaink száma állandóan növekszik; kell is, hogy növekedjék, ha komoly és nehéz feladataink teljesítésében lépést akarunk tartani azokkal a reményekkel, amelyeket működésünkhöz fűz a munkánk eredményeit nehezen várók nagy tömege. Azért egyesületünk választmányra figyelmezteti a tagtársakat, hogy meggyőző érveléssel nyerjenek meg másokat is ügyünk munkáinak és anyagi támogatóinak, ők maguk pedig adjanak jó példát az egyesület iránti kötelezettségek pontos teljesítésével és sietességgel munkásságukkal törekvéseink sikerét.

Pénzbeszedőnk e hó elején újabb körútra indul; kérjük tagtársainkat, gondoljanak az előttünk álló küzdelemre, amelyet mind politikai, mind erkölcsi, mind gazdasági téren csak szilárd anyagi viszonyok között vívhatunk meg sikeresen; akik tehetik, emeljék fel már ezidén önként tagsági díjukat; mindnyájan feltétlenül kíméljék meg egyesületünket a felszólító levelek, postai megbízások stb. költségeitől, önmagukat pedig az ebből származó kellemetlenségektől. Fizessük tagsági díjainkat pontosan! Előadásainkra kedvezményes jegyet csak olyan tagok kaphatnak, akik tagsági díjukat megfizették.

Mrs. Dora B. Montefiore budapesti tartózkodása minden várakozáson fölülmű sikert hozott egyesületünknek. Az angol előadáson – habár újszólván benne voltunk a nyárban – a közönség teljesen megtöltötte a Kereskedelmi és Iparkamara termét, amelynek átengedéseért e helyen is köszönettel adózunk a kamara elnökségének és titkárságának. A népgyűlésen, melynek helyét óriási „Választójogot a nőnek” felírású zászlók jelezték, pedig hatalmas tömeg vett részt, amelyen már külsőleg is meglátszott, hogy a társadalom minden rétegében sikerült fölkeltenünk az érdeklődést. A céljainkat kitűnően szolgáló telek átengedéseért e helyen is köszönetet mondunk a Nay és Strauss cégnek, a népgyűlés napján nekünk tett nagy szolgálatért Ligeti Miklós szobrászművésznek és a politikai bizottság buzgó tagjainak. Dirnfeld Janka, Kántor

Alfrédné és Pogány Paula tagtársainknak a választmány ez alkalommal jegyzőkönyvi köszönetet szavazott az előadások önálló előkészítése és a vendégünk iránt tanúsított nagy szívességükért.

Az angol előadás tárgyát az angol nők választójogi küzdelmének története képezte a chartisták 1819. évi harcától a sokat rágalmozott szuffragettek mozgalmáig; végre egész világosan láthatók a távolabb állók is, milyen neves mesékkel igyekezett az angol sajtó ellenszenvet kelteni a nők választójogaért küzdő nőkkel szemben. – A magyar sajtó nagy érdeklődéssel és nagyrészt jóakaró elismeréssel tárgyalta mind az angol előadás, mind a népgyűlés tartalmát; az egyetlen rosszaló bírálat félreértésen alapult, néhány rosszakaratú támadás egyesületünk egyes tagjai iránti animozitásból fakadt és minden objektivitást nélkülöz; ezért és mert vitakozásaink színvonalát és hangját megfelelő mélyre nem sülyeszthetjük, mellőztünk minden hírlapi polémiát.

A gyönyörű, napsugaras vasárnap d. u. szabad ég alatt megtartott népgyűlést Glücklich Vilma nyitotta meg. Mellernét és Schwimmet a gyűlés elnökeivé, Pogány Paulát és Horvát Jankát pedig jegyzőként választották. A rendőrséget Scheff László dr. r-tanácsos képviselte. Mellerné az elnöki széket elfoglalva arra utalt, hogy egyesületünk politikai mozgalmá túlnőtt már az előadási terem keretén és hogy a választójogi reform küszöbén fáradhatatlan erővel kell törekednünk célunk elérésére.

Mrs. Montefiore azt fejtette ki, hogy a munkásnőnek mint anyának és mint munkásnak mily nagy szüksége van a választójogra. Kiemelte mind ez alkalommal, mind az angol előadásban, hogy a küzdelem indokai között az anya gondolja milyen nagy szerepet játszanak. „Miért neveljem úgymond, fiamat arra, hogy megölje az Önök fiait? Miért járuljak hozzá azoknak a fegyvereknek árához, amelyeket a nép mellének szegezhetnek? A férfiak véres harcokkal küzdöttek ki jogaikat; de mi anyák vagyunk; nem gyilkos fegyverrel, hanem a meggyőzés fegyverével akarunk küzdeni. Az a férfi, aki élvezzi a polgárjogot, a szabadságot és nem akarja azt másnak megadni, nem érti, mi a szabadság!”

Mrs. Montefiore után Schwimmer Rózsa hosszabb beszédben lecáfolta mindazokat az érveket, amelyek a nők választójogának aktualitását vitatják és minden gondolkodó nő és férfi közreműködését követelte a választójog kivívása érdekében.

Vendégünk egy teljes hetet töltött Budapesten, ahol megtekintette a gyűjtőfogházat, az állami gyermekmenhelyet, a Nőtisztviselők Egyesületét is. 9-én a Magyarországi munkásnők egyesületében tartott előadást. Egyesületünk tagjai ezt az alkalmat is szívesen felhasználták, hogy vendégünket újból meghallgathassák. Utóbb átutazóban néhány óráig időzött Nagysurányban Engel Bert a tagtársunknál, ahol betekintést nyert a cukorgyár munkaviszonyaiba. Egyesületünk munkássága rendkívül érdekelte őt, aki egyik lelkes szószólója a minden osztálybeli nők együttes munkájának. Mrs. Montefiore tudvalevőleg az angol szociáldemokrata párthoz tartozik, de polgári egyesületekkel is dolgozik, sőt a stuttgarti szocialista kongresszuson olyan testületet képviselt, amelyben minden párt-hoz tartozó férfiak és nők együtt küzdenek az általános választójogért.

Az előadás és népgyűlés költségeinek fedezéséhez – nehogy azok egyesületünket túlságosan megterheljék – a választmány és a politikai bizottság több tagja önként hozzájárult.

Külön meghívó-
kat és értesíté-
ket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTEBITÉSEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség t
VI., Andrássy-út 83.

Tagdíj Budapesten t rendes tagoknak évente 12 korona havonként előre fizetendő } pártoló tagoknak évente 6 korona.
Vidéki rendes tagok évente 8 korona tagdíjat fizetnek.

Októberi programmunk: 6-án vasárnap d. u. kirándulás a Zugligetbe. Indulás pont 2 órakor az egyesületből. Csatlakozni lehet 3 órakor a zugligeti végállomáson.

8-án este ½ 7 órakor taggyűlés egyesületünk helyiségében, Tárnya: Sajtónk. Igen fontos!

9-én este a testvéregyesületekkel közösen Nagygyűlés az általános választójog érdekében. Közlebbi adatok falragaszok és hírlapok útján. Mindnyájan ottlegyünk!

20-án vasárnap délelött a Szépművészeti Múzeum megtékinéte. Találkozás ½ 10 órakor az egyesületben.

26-án szombaton este 8 órakor tagértekezlet. Napirendje: 1. Nyugdíjbiztosítás 2. betegsegélyezés. A kiválóan fontos napirendre való tekintettel kérjük minden tagtárs érdeklődését.

Új tagok. A választmány legutóbbi ülésén 64 új tagot vett fel. Kérjük tagtársainkat, hogy tovább is buzgólkodjanak úgy rendes, mint pártoló vagy alapító tagok szerzésén. Minél többen vagyunk, annál sikeresebben küzdhetünk helyzetünk javítása érdekében.

Első vidéki nőegyesületünk. Igaz örömmel közöljük tagtársainkkal, hogy a Nagyváradí fiókegyesület, melynek szervezéséről lapunk júniusi számában megemlékeztünk, október 20-án nagyobb ünnepély keretében tartja alakuló közgyűlését. Örömmel üdvözljük ezt a testvér egyesületünket, akik hivatva lesz hazánk vidéki nőtisztviselőinek példát mutatni. Az alakuló gyűlésen egyesületünk elnöke és két választmányi tagja is részt fog venni.

Vidéki szervezkedés. Október havában egyesületünk Pécsen és Debrecenben fog szervezkedési kísérletet tenni. Szombathelyen Trombitás Erzsí választmányi tagunk buzgólkodik egy fiókegyesület szervezésén.

Tanfolyamaink. Tanfolyamaink legnagyobb része ugyan megkezdődött már, de október első hetében felvesszünk még tanulókat. A német, francia és angol kezdő és haladó tanfolyamok október elején kezdődnek. A nyelvtudás fontosságát nem kell külön kiemelni tagtársaink előtt.

Téli programm. Szerda esti összejöveteleinket novemberben kezdjük meg igen érdekes, változatos szórakoztató és művelő programmal. A szerdai előadásokon kívül összefüggő sorozatos előadásokat is tervezünk a közgazdaságtan és társadalmi kérdések köréből. Érdeklődőknek a lapunk jövő számában közlendő programm megjelenése előtt is nyújt felvilágosítást a titkárság.

Adományok. Katscher Lipót úr egyesületünk alapító tagja 100 koronát adományozott a vidéki szervezkedés céljaira Grossmann Mór úrnak, Grossman Janka alelnökünk atyjának halála alkalmából a választmány koszorú – megváltás címén 30 korona adományt utalt át az egyesület segélyalapjának. Kerner Mária, Kortje Etelka és Kortje Itonka tagtársak a szemesi üdülőtelepen kellemesen töltött idő emlékére 5-5 koronát, tehát összesen 15 koronát adományoztak az üdülőtelep javára.

Könyvtár. Klein Sarolta és Kerner Mária tagtársak hosszantartó, fáradságos munkával rendezték a könyvtárt, úgy hogy az megint a tagok rendelkezésére áll. Könyvtári órák kedden és szombaton 7-8 között. A könyvtárt 2 korona betét mellett minden tagtársunk igénybe veheti; a betétet a tagtársak visszakapják» ha nem veszik tovább igénybe a könyvtárt.

Újságok, szaklapok, folyóiratok. A hűvösebb esteken tagtársaink mind nagyobb számmal keresik fel az egyesület helyiségeit, hogy a rendelkezésre álló lapokat olvassák, vagy kartársi dolgaikat megbeszéljék. Különösen azokra a szaklapokra hívjuk fel a tagtársak figyelmét, amelyek hazai testvéregyesületeink, és a külföldi nőtisztviselők egyesületeinek mozgalmait ismertetik.

Egyesületünk legrégebb tagjai. Felkérjük azokat a tagtársakat, akik az egyesületnek alapítása óta tagjai és azokat, akik az alapítás első évében – 1897 augusztus havától 1898 augusztusig – léptek az egyesület kötelékébe, hogy címüket és lehetőleg belépésük pontos keltét közöljék a titkársággal.

Vidéki állások. Állásközvetítést intézményünknek egyik legnagyobb baja, hogy a budapesti tisztviselőnek oly nehezen határozzák el magukat vidéki állások elfogadására. Pedig önállóságuk, gyakorlati ismeretük csak gyarapodnék, megszilárdulna, ha – amint a művelt nyugaton szokás – el mernének mozdulni a család elpuhító körétől. Allandóan számos előjegyzésünk van vidékről. Ha több vidéki városban sikerülne már megszervezni fiókegyesületeinket, a vidéki állások betöltése is könnyebb lenne. Jelenleg a következő állásra keresünk pályázót:

Karánsebes: Magyar-német gyorsírás, könyvelés. Lakás, fűtés, világítás és 120 korona.

Kaposvár: Magyar-német gyorsírás. 120 korona. Besztercebánya: Szerb vagy horvát levelezés, gépirás. 120 koronától följebb, megegyezés szerint.

B u k o v a : Magyar-német gyors- és gépirás. Lakás és 120 koronától följebb, megegyezés szerint.

Pihenő-K e n e s e : Magyar-német gyors- és gépirás, könyvelés. Szoba, teljes (úri) ellátás, fizetés megegyezés szerint.

B á t a k e s z i : Magyar gyors- és gépirás, pénztár-ellátás. Lakás és 50 korona.

Kazincz: Számlázó, jó kézírás. Lakás és 60 kor.

Gyöngyös: Magyar- német gyors- és gépirás; fizetés megegyezés szerint.

Léva: Segédkönyvelés, magyar-német levelezést kézírás; fizetés megegyezés szerint.

Tagdíjfizetés. Aki nem ér rá tagdíját az egyesületben személyesen megfizetni, az kérjen írásban vagy telefonon postatakarékpénztári lapot és azon fizesse be tagdíját. A pénzbeszedő munkája nagy költséggel terheli az egyesületet, tehát ne várjunk pénzbeszedőt, hanem fizessünk személyesen, vagy postatakarékpénztár útján.

Házás nőtisztviselők. Több tagtársunk arról panaszkodik, hogy igazgatósága, illetve főnöke felmondott nekik azzal, hogy házás nőtisztviselőt nem alkalmaznak. Ezzel az életbevágó kérdéssel foglalkozni kívánunk, azért kérjük tagtársainkat, ha ismernek ilyen elvű céget, közöljék velünk címét.